

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD
Institut politologických studií

Pavel Nováček

**Aplikace teorie regionálních bezpečnostních komplexů na
současnou situaci v Africkém rohu**

Bakalářská práce

Praha 2009

Autor práce: **Pavel Nováček**
Vedoucí práce: **JuDr. PhDr. Tomáš Karásek**
Datum obhajoby: 2009

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.

V Praze dne 4. ledna 2009

.....
Pavel Nováček

Obsah

Úvod	6
1. Teorie regionálních bezpečnostních komplexů (RSCT)	8
1.1. Aktuálnost RSCT	8
1.2. Hranice RSC	10
1.3. Typy regionálních bezpečnostních komplexů	11
1.4. Sekuritizace	12
2. Aktéři	13
2.1. Súdán	13
2.1.1. Historie Súdánu	13
2.1.2. Konfliktní linie v Súdánu	15
2.2. Etiopie	18
2.2.1. Historie Etiopie	18
2.2.2. Konfliktní linie v Etiopii	21
2.3. Somálsko	23
2.3.1. Historie Somálska do roku 1991	23
2.3.2. Historie Somálska od roku 1991	27
2.3.3. Konfliktní linie v Somálsku	35
2.4. Ostatní aktéři	36
3. Sekuritizační ohniska	37
4. Aplikace RSCT	38
4.1. Interdependenční spirála	38
4.2. Určení typu RSC	40
4.3. Subkomplex nebo samostatný RSC?	41
Závěr	42

Resumé	43
Seznam použité literatury a pramenů	45
Seznam použitých zkratek	48

Úvod

Africký roh je region na východě Afriky, který je tvořen v užším smyslu státy Etiopií, Somálskem, Eritreou a Djibouti. V širším pojetí sem ještě patří Súdán a Keňa. Tento region je jednou z nejneklidnějších částí světa. Dochází zde jak ke konfliktům pro Afriku typickým, tedy vnitrostátním na etnickém či náboženském základě, tak i ke konfliktům mezinárodním, čímž se Africký roh odlišuje od zbytku Afriky. Došlo zde k úspěšnému boji za samostatnost v případě Eritrey, čímž byla porušena Charta Organizace africké jednoty v bodě o neměnnosti hranic, a tím pádem i mezinárodní právo. Přesto však byla Eritrea uznána mezinárodním společenstvím. Dochází k dalším pokusům o separaci jako v případě Somalilandu či o iredentistické či separatistické snahy etnických Somálců na území Keni, potažmo Etiopie. Současný konflikt v Somálsku, kterým se budu v práci podrobně zabývat, patří k nejsložitějším v celém světě a situaci nepomáhá ani vyslání peacekeepingové mise OSN AMISOM. Strany konfliktu tvoří islamisté sdružení do Svazu islámských soudů (UIC) a silami Přečhodné federální vlády podporované etiopskými jednotkami.

Ve své práci budu analyzovat současnou bezpečnostní situaci v Africkém rohu na základě rozboru současného konfliktu v Somálsku a následně na region aplikuji teorii regionálních bezpečnostních komplexů (RSCT). Na základě této analýzy určím, o jaký typ regionálního bezpečnostního komplexu (dále jen RSC) se v Africkém rohu jedná, zda o proto-, pre- či plně rozvinutý komplex, případně o jaký typ ze škály plně rozvinutých RSC se jedná.

Aplikace RSCT na Africký roh by nám měla pomoci orientovat se v složitém propletení vzájemných vztahů jednotlivých aktérů regionu, osvětlit historické důvody vzájemných animozit a celkově pochopit bezpečnostní dynamiku regionu. Současně bych chtěl ukázat důležitost bezpečnostních teorií při studiu mezinárodních vztahů. V tomto kontextu osvětlím teorii regionálních bezpečnostních komplexů, která je v dnešní post-bipolární době velice aktuální a velice umně slučuje pozitiva realistického a globalistického přístupu ke studiu mezinárodních vztahů. V kontextu Afriky není realistický přístup vhodný, vzhledem ke svému důrazu pouze na státní aktéry, a přístupy globalistické jsou zase nepraktické z důvodu, že pro ně region nehraje při studiu jinou než empirickou roli. Přístupy regionalistické, kam RSCT patří, dosud neměly adekvátní teoretický rámec až na několik základních konceptů jako „rovnováha sil“ nebo „interdependence“.¹ Autoři RSTC Buzan a Weaver však se svou teorií tento nedostatek napravili. Sami se věnují

¹ I. Lukáš, „Teória regionálnych bezpečnostných komplexov a súčasný konflikt v africkom rohu.“, vyšlo v: Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006-2007, published by the Ministry of Defence of Slovak Republic.

především výzkumu Evropy a obou Amerik, a vyzývají proto k aplikaci jejich teorie na mimoevropské a mimoamerické regiony.

Určením, o jaký druh RSC se v Afrického rohu jedná, se již v minulosti zabývali autoři RSCT, jejich analýza je však značně povrchní a sami nabádají k detailnějšímu výzkumu. Na základě své analýzy určili, že se v tomto regionu jedná o pre-komplex. Stejným tématem se ve svém článku zabýval i Ivan Lukáš, který provedl analýzu podrobnější a došel k názoru, že Africký roh je již plně vyvinutý RSC. Svou analýzou se pokusím tento rozpor vysvětlit s přihlédnutím k časovému rozestupu, kdy byly obě předešlé analýzy provedeny, a sám navrhnou typ RSC, do kterého by Africký roh mohl být zařazen.

V úvodu práce představím RSCT především s ohledem na její aktuálnost při studiu mezinárodních vztahů v post-bipolární době, určím její základní kritéria pro aplikaci a popíši možné typy regionálních bezpečnostních komplexů. Rovněž objasním pojem sekuritizace a určím kritéria tzv. úspěšné sekuritizace.

V další kapitole se budu věnovat aktérům v regionu Africký roh. Pro lepší pochopení kořenů bezpečnostního chování aktérů v krátkosti popíši historii hlavních aktérů v regionu, a to Súdánu, Etiopie a Somálska, přičemž Somálsku se budu věnovat podrobněji, protože pochopení bezpečnostní dynamiky této země je pro mou práci zásadní. Poté určím základní konfliktní linie u těchto tří zemí a popíši jejich interakci s ostatními aktéry v regionu i mimo něj. Vzhledem k tomu, že tyto tři státy dominují bezpečnostním tématům v regionu, bude z velké části při jejich rozboru ukázáno bezpečnostní chování ostatních aktérů. Těm aktérům a konfliktním liniím, které nebudou dostatečně popsány v tomto rámci, se budu speciálně věnovat v další kapitole. Současnou situaci v Somálsku, zejména konfliktu po roce 1991, se budu věnovat podrobněji než ostatním problematikám, neboť jednak na základě empirických dat tohoto konfliktu budu aplikovat RSCT a následně určovat typ RSC, a současně je cílem mé práce objasnit situaci v Somálsku a čtenáře seznámit s tamní situací.

V následné kapitole určím sekuritizační ohniska regionu, tedy problematiky, které regionu dominují a na jejichž základě popíši interdependenci bezpečnostního chování aktérů. Následně se dostanu k samotné aplikaci RSCT a navrhnou, do jakého typu RSC region Africký roh patří. V poslední části své práce se budu okrajově zabývat otázkou, zdali region je nebo má potenciál stát se samostatným RSC, nebo se vzhledem k interakci aktérů ze sousedních RSC jedná o tzv. „subkomplex“.

1. Teorie regionálních bezpečnostních komplexů (RSCT)

1.1. Aktuálnost RSCT

Jednou z hlavních myšlenek Teorie regionálních bezpečnostních komplexů (dále jen RSCT) kodaňské školy, jmenovitě autorů Barryho Buzana a Oleho Weavera, je přenesení těžiska bezpečnostní dynamiky ze systémové na regionální úroveň.² Toto přenesení je velice aktuální zejména po konci Studené války, během které byl svět rozdělen do dvou soupeřících bloků a bezpečnostní dynamika byla udávána ze dvou center – z Washingtonu a Moskvy. V těchto podmínkách téměř nedocházelo, nebo docházelo velice zřídka, k autonomnímu bezpečnostnímu jednání jednotlivých států či regionů, neboť vedoucí síly obou bloků toto nemohly dopustit ze strachu, že by soupeř mohl situace využít ve svůj prospěch. Z každého regionálního konfliktu se mohla velice jednoduše stát proxy válka obou supervelmocí, která v době jaderného odstrašování mohla kdykoliv přerůst v jadernou válku.

Od konce Studené války, po zmizení SSSR jako supervelmoci, se však situace dramaticky změnila. V mezinárodním systému zůstaly Spojené státy jako jediná supervelmoc, která neměla žádného vyzyvatele, a proto USA nepocítovaly nutnost ani neměly dostatečnou motivaci k tomu, aby sledovaly každý světový region a zasahovaly do jeho bezpečnostní dynamiky, jak se tomu dělo před pádem SSSR. V mezinárodním prostředí panovalo přesvědčení, že koncept liberální demokracie, doprovázený tržní ekonomikou, se stane novým světovým řádem a postupně se rozšíří do všech koutů světa.³ Spojené státy se tak staly vítězem této bitvy dvou ideologií a jedinou supervelmocí, která byla schopna prosazovat své zájmy na globální úrovni. Po zmizení rivality mezi východním a západním blokem však USA jako jediná zbylá supermocnost, stejně jako i ostatní mocnosti (Čína, EU, Rusko, Japonsko), ukázaly méně vůle zasahovat do bezpečnostních poměrů mimo svůj region či bezprostřední oblasti zájmu.⁴

Díky tomu došlo k přenesení světové bezpečnostní dynamiky ze systémové úrovně více na úroveň regionální. Regionální úroveň se tak stala více autonomní a prominentní.⁵ Regionální konflikty tak už nejsou pod drobnohledem velmocí, které ani nejsou zainteresované na jejich řešení, pokud se bezprostředně netýkají jejich zájmů či bezpečnosti. Díky tomu se sice výrazně zmenšila míra

2 I. Lukáš, „Teória regionálnych bezpečnostných komplexov a súčasný konflikt v africkom rohu.“, vyšlo v: Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006-2007, published by the Ministry of Defence of Slovak Republic.

3 F. Fukuyama, Konec dějiny a poslední člověk, Praha: Rybka, 2002.

4 B. Buzan, O. Weaver, Regions and powers, Cambridge university press, 2003, str. 3.

5 Tamtéž, str. 3.

tolerance světového společenství vůči diktátorům, kteří byli za doby Studené války často tolerováni a ponecháni ve svévolném porušování lidských práv díky jejich náležitosti k jednomu ze soupeřících bloků, na druhou stranu opadnutí zájmu vedlo v některých částech světa až k apatii vůči místnímu dění, což eskalovalo například při genocidě ve Rwandě.⁶ Supervelmoci by dnes mohlo nahradit světové společenství v podobě OSN, které bylo před pádem SSSR víceméně zablokováno. Dnes má OSN výrazně lepší pozici, avšak mnohdy v řešení konfliktů zaostává za očekáváním.

Faktem každopádně zůstává, že regionální úroveň je dnes mnohem autonomnější, než tomu bylo před koncem Studené války. Po událostech 11. 9. 2001 v USA sice vůle Washingtonu zabývat se bezpečnostními otázkami i mimo jejich bezprostřední sféru vlivu vzrostla, avšak jeho činnost je vedena specifickým cílem boje proti terorismu, což nemůže nahradit angažovanost supervelmocí během Studené války.⁷ Tento nárůst více autonomního jednání regionů zapříčinil, že světová bezpečnostní dynamika není určována ze světové úrovně, ale stále více z úrovně regionální. Přesně tuto změnu dokáže popsat a vyhodnotit RSCT.

RSCT totiž rozlišuje mezi bezpečnostní dynamikou na systémové úrovni a na úrovni regionální. Dokáže je od sebe rozlišit a vyhodnotit, do jaké míry jsou na sobě vzájemně závislé a jak se ovlivňují. Základem RSCT je rozdělení světa do regionálních bezpečnostních komplexů (dále jen RSC), které jsou určovány bezpečnostní interdependencí v daném regionu. I když u mnohých RSC dochází k výraznému zapojení a angažovanosti velmocí, mají bezpečnostní vztahy uvnitř RSC do jisté míry značnou autonomii a bezpečnostní dynamiku RSC výrazně určují. Právě angažovanost velmocí tvoří propojení mezi regionální bezpečností a bezpečností globální.⁸ Abychom byli schopni analyzovat bezpečnostní dynamiku na systémové úrovni, musíme dnes nutně poznat dynamiku jednotlivých regionů a pochopit, do jaké míry probíhá mezi těmito dvěma úrovněmi interakce a která úroveň je ve kterém regionu dominantní. Z tohoto důvodu řadíme RSCT k takzvaným regionalistickým přístupům ve studiu mezinárodních vztahů, neboť vychází z toho, že bezpečnostní dynamika na systémové úrovni je určována především dynamikami regionálními, které jsou však díky velmocím a supervelmocím⁹ navzájem provázané, a tvoří tak dohromady celek, kterou je globální bezpečnostní dynamika na systémové úrovni.

Aktuálnost RSCT v post-bipolární době můžeme předvést, pokud ji srovnáme se dvěma hlavními

6 Ke zločinům proti lidskosti v takové míře jako ve Rwandě však docházelo i za Studené války, viz Stalínova krutovláda či řádění Rudých Khmérů v Kambodži.

7 B. Buzan, O. Weaver, *Regions and powers*, Cambridge university press, 2003, str. 3.

8 Tamtéž, str. 4.

9 Většina autorů se shoduje, že v post-bipolárním světě se dá hovořit pouze o jedné supervelmoci, a to USA.

myšlenkovými proudy mezinárodních vztahů – neorealistickým a globalistickým. Neorealistický přístup k analýze bezpečnostních problémů vychází ze systémové úrovně. Jedinými aktéry, které bere neorealismus v potaz, jsou státy v anarchickém prostředí a struktura mezinárodního systému je určována distribucí moci mezi nimi a jejich vzájemnou interakcí.¹⁰ Neorealismus sice pracuje s pojmem regiony, avšak bere je pouze jako empirické zdroje, bezpečností problematiku analyzuje pouze ze systémové úrovně. Globalistický přístup je sice antitezí vůči neorealismu, avšak stejně jako on vychází ze systémové úrovně. Globalisté vidí stát jako přežitek, který v dnešní době už není jediným aktérem s analytickou hodnotou především díky globalizaci. Připouštějí existenci více aktérů, jako jsou nadstátní aktéři, nestátní organizace, společenství či ekonomická uskupení.¹¹ Globalisté však svět deterritorializují, to znamená, že regionům nedávají šanci na dlouhodobé přežití a věří, že celý svět vytvoří jedno velké globální společenství, o jehož formě však nepřinášejí žádné konkrétní představy.¹²

RSCT v sobě má zakotvené prvky z obou dvou výše zmíněných přístupů. Více vychází z neorealistického přístupu v tom, že uznávají anarchickou strukturu systému, teritorialitu a distribuci moci mezi jednotlivými aktéry. Avšak na rozdíl od neorealistů berou v potaz i nestátní aktéry, v některých případech jim dokonce dávají zásadní význam. „Vytvořili jsme naši teorii tak, aby do sebe mohla pojmut nestátní aktéry, a dokonce jim umožnit, aby dominovali.“¹³

1.2. Hranice RSC

Vzhledem k tomu, že RSCT vychází z toho, že svět bude rozdělen do jednotlivých bezpečnostních regionálních komplexů, je nutné stanovit pravidla, která určí, kde vytyčit hranice mezi jednotlivými RSC. Pojem region není z hlediska RSCT pojem geografický, nýbrž je viděn prizmatem bezpečnosti. Definice RSC tedy zní: „RSC je množina aktérů, jejichž hlavní procesy sekuritizace či desekuritizace, případně obou, jsou propojeny natolik, že jejich bezpečnostní problémy nemohou být analyzovány samostatně.“¹⁴ Vychází se tedy z toho, že kdybychom propojili všechny bezpečnostní procesy v jistém geografickém regionu, najdeme vzájemnou bezpečnostní závislost (interdependence). Tato interdependence se formuje v regionálně definovaných shlucích (clusters)¹⁵,

10 P. Drulák, *Teorie mezinárodních vztahů*, Praha : Portál, 2003, str.55.

11 Tamtéž, str. 73.

12 B. Buzan, O. Weaver, *Regions and powers*, Cambridge university press, 2003, str. 27.

13 Tamtéž, str. 12.

14 „RSC is a set of units whose major processes of securitisation, desecuritisation, or both are so interlinked that their security problems cannot reasonably be analysed apart from one another“.

B. Buzan, O. Weaver, *Regions and powers*, Cambridge university press, 2003, str. 44.

15 I. Lukáš, „Teória regionálnych bezpečnostných komplexov a súčasný konflikt v africkom rohu.“, vyšlo v: *Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006-2007*, published by the Ministry of Defence of Slovak Republic.

jinými slovy v regionálních bezpečnostních komplexech. Hranice těchto RSC je odvozena od stupně vzájemné bezpečnostní interdependence, která musí být natolik intenzivní, aby se tím odlišila od jiných RSC. Tato hranice však nemusí být v souladu s hranicí geografického regionu.¹⁶ V porovnání stupně vzájemné bezpečnostní závislosti pak vidíme, že sekuritizace mezi aktéry uvnitř RSC je mnohem intenzivnější v porovnání s okolními aktéry, kteří však společně zase sekuritizují jiné hrozby, a tvoří tak vlastní RSC.

Často se však stává, že některé hrozby sekuritizují někteří aktéři dvou i více sousedících RSC, aniž by však sekuritizace ostatních regionálních hrozeb byla natolik intenzivní, aby došlo k propojení těchto RSC do jednoho velkého. V těchto případech zavádí Buzan a Weaver pojem „insulator“ (izolátor). Jsou to většinou aktéři, kteří tvoří hranici mezi dvěma či více RSC a kteří jsou svou polohou nuceni sekuritizovat hrozby více RSC. Znamená to, že patří do obou sousedících RSC, vždy v roli „izolátora“, aniž by byli na tolik silní, aby tyto RSC propojili. Zde musíme při analýze odlišit sekuritizované hrozby, které patří do jiného RSC než toho, který právě analyzujeme, neboť bychom u této hrozby marně hledali interdependenci ostatních aktérů daného RSC.

Když se podaří na těchto základech rozdělit svět do jednotlivých RSC, musíme určit, kdo jsou regionální či globální aktéři, kteří propojují jednotlivé RSC mezi sebou buď lokálně nebo globálně, a tvoří tak síť navzájem propojených bezpečnostních dynamik.

Buzan a Weaver navrhuji následující postup při určování RSC:

- určit státy a nestátní aktéry v daném geografickém regionu, který budeme analyzovat,
- popsat vztahy mezi jednotlivými aktéry,
- na základě toho určit hranice RSC a následně popsat interakci se sousedními regiony,
- popsat aktivity globálních aktérů v regionu a určit vzájemné působení těchto aktérů a daného RSC.

1.3. Typy regionálních bezpečnostních komplexů

Rozlišujeme několik druhů RSC. Základní dělení plně rozvinutého RSC je mezi standardní a soustředěný (centred). O standardním RSC mluvíme, když je polarita v rámci RSC dána jen regionálními mocnostmi. To znamená, že RSC neobsahuje žádného aktéra s globální působností, a lze tedy jednoznačně odlišit aktivity aktérů v rámci svého RSC od bezpečnostního chování na globální systémové úrovni. Soustředěný (centred) RSC naopak obsahuje aktéry s globální

¹⁶ Např. část Ruska patří do geografického regionu Evropa, avšak do jiného RSC.

působností. Zde se musí dávat větší pozor, zda se jedná o regionální či globální bezpečnostní chování. Rozlišujeme tři typy soustředěných (centred) RSC:

- unipolární, kde jeden či více aktérů je nazírán jako velmoc a jeho/jejich působnost je větší než v rámci svého RSC, ne však na úrovni globální,
- unipolární, kde jeden či více aktérů je supervelmoc a jeho/jejich působnost je globální,
- RSC, jehož aktéři jsou institucionálně integrováni (viz EU).

Vedle plně rozvinutých RSC se však můžeme setkat i s tím, že RSC v některých regionech vůbec neexistují. K tomu může dojít, když je v regionu nějaká velmoc natolik dominantní, že neponechá vnitřní bezpečnostní dynamiku vůbec vyplout na povrch a plně ji podřídí svým cílům.¹⁷ Další možnost je, že RSC nejsou plně rozvinuté. K tomu může dojít v případě, že státy nemají plnou kontrolu nad svým územím, a nejsou tak schopny se navzájem ohrožovat, nebo je vznik RSC znemožněn geograficky.¹⁸

U ne plně rozvinutých RSC rozlišujeme dva typy:

- pre-komplex: daný region má sice potenciál stát se RSC, avšak zatím v něm neexistuje dostatečné množství interakcí, aby se vyvinula interdependence.
- proto-komplex: již sice existuje dostatečná bezpečnostní interdependence k ustavení RSC a odlišení od jiných, avšak regionální dynamika je stále příliš slabá, aby vznikl plnohodnotný RSC.

Další možností je vznik tzv. subkomplexu. Zde se jedná o region, který má sice jasné vnitřní bezpečnostní závislosti, avšak je spojen s jiným/i komplexy sekuritizací problému, který je dominantní.¹⁹

1.4. Sekuritizace

Tento klíčový pojem pro následující analýzu popisují autoři teorie následovně: „Krokem, jímž se politika dostává mimo zavedená pravidla hry a který rámuje určité téma buď jako zvláštní druh politiky, nebo jako záležitost stojící „nad“ standardním politickým jednáním, je právě pojem „bezpečnost“. Sekuritizace (securitization) lze tedy považovat za radikálnější verzi politizace“.²⁰

17 Příkladem mohou být bývalé evropské kolonie v Africe či rozdělená Evropa v době Studené války.

18 Například navzájem vzdálené ostrovy.

19 Příkladem je dle Buzana a Weavera Middle East complex, který se skládá ze tří subkomplexů – Maghreb, Levant a Gulf subcomplex, které jsou propojeny izraelskou otázkou.

20 Buzan, Weaver, de Wilde, *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*, Brno: Centrum strategických studií 2005, str. 34.

Dále zdůrazňují, že k sekuritizaci určitého tématu nemusí vždy přistupovat jen stát, ale mohou i jiní aktéři. Aby mohlo dojít k úspěšné sekuritizaci, musí aktér vyhodnotit bezpečnostní problém, který se hodlá sekuritizovat jako existenční hrozbu, a tím dojde k ospravedlnění použití mimořádných prostředků. Přiznávají, že „přesná definice, a přesná kritéria sekuritizace pramení z intersubjektivní konstrukce existenční hrozby...“²¹ K legitimizaci mimořádných opatření tedy musí být vyhodnocení existenční hrozby všeobecně přijato.

K aktu sekuritizace dojde, pokud selžou všechny standardní postupy a jeden z aktérů poruší ospravedlněně pravidla hry. „Úspěšná sekuritizace se tedy skládá ze tří složek či kroků: existenčních hrozeb, mimořádných opatření a dopadů tohoto překročení sdílených pravidel na vztahy mezi jednotkami.“²² Ivan Lukáš v návaznosti na tuto definice jmenuje následné indikátory jako příklad úspěšné sekuritizace: dodávky zbraní, rozmístění vojenských jednotek a přímé vojenské střety aktérů.²³

2. Hlavní aktéři²⁴

V této kapitole se budu věnovat jednotlivým aktérům, krátce shrnu jejich historii, jejíž znalost je v mnohých případech k pochopení jejich bezpečnostního chování nezbytná, a ukážu jejich současnou bezpečnostní politiku, na jejímž základě následně určím, kdo koho sekuritizuje a proč.

K provedení analýzy je nutné určit, kteří aktéři budou analyzováni. Avšak vzhledem k tomu, že hranice RSC budou ozřejměny až po provedení analýzy, budu se zabývat všemi členy IGAD (jimiž jsou Etiopie, Súdán, Eritrea, Djibouti, Somálsko, Keňa a Uganda), Egyptem, který svými aktivitami do Rohu významně zasahuje, a stručněji také některými arabskými státy (Jemen, Saúdská Arábie).

2.1. Súdán

2.1.1. Historie Súdánu

Historie Súdánu je značně ovlivněna egyptskými snahami o kontrolu jeho území. To je dané egyptskou touhou kontrolovat celý tok Nilu. V 19. století byl Egypt úspěšný, když území dnešního Súdánu kontroloval mezi lety 1821 až 1885. V roce 1882 byl však Egypt kolonizován Británií,

21 Buzan, Weaver, de Wilde, *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*, Brno: Centrum strategických studií, 2005, str. 35.

22 Buzan, Weaver, de Wilde, *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*, Brno: Centrum strategických studií, 2005, str. 37.

23 I. Lukáš, „Teória regionálnych bezpečnostných komplexov a súčasný konflikt v africkom rohu.“, vyšlo v: *Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006-2007*, published by the Ministry of Defence of Slovak Republic.

24 O historii Súdánu, Etiopie a Somálska jsem čerpal z:

P. Woodward, *The Horn of Africa, Politics and international relations*, London, I.B. Tauris, 2003.

čehož využila mahdistická revolta, která vytlačila egyptsko-britské správce a vytvořila na krátkou dobu islámský stát, který se však potýkal s problémy v regionech kvůli brutálnímu prosazování centrální moci. Británie si dobře uvědomovala důležitost kontroly toku Nilu pro Egypt, současně se obávala, že sousedící imperiální mocnosti Francie a Belgie se pokusí získat kontrolu nad Súdánem, a proto se rozhodla znovu obnovit svou kontrolu nad jeho územím. Mezi lety 1896 a 1898 se jí to podařilo, nad Súdánem byla ustanovena egyptská správa, avšak Británie toto území vzhledem ke své kontrole nad Egyptem nazírala jako na součást svého koloniálního impéria.

Poté, co Egypt získal částečnou samostatnost na Británii v roce 1922, zůstal Súdán pod kontrolou Britů. Súdán však byl vždy spravován do jisté míry jako samostatné území, o čemž svědčí utvoření Súdánské armády (SDF) v roce 1925. Správa území dnešního Súdánu byla také od roku 1924 rozdělena na dvě části – severní muslimskou a jižní křesťanskou. Historické napětí mezi severem a jihem a rozdělení správy na tyto dvě části se staly základem následných občanských válek v Súdánu po jeho osamostatnění. Kontrola Britů nad Súdánem se však nelíbila egyptským nacionalistům, kteří se v rámci svých snah o ovládnutí celého toku Nilu snažili získat Súdán do společné Unie. Po druhé světové válce se Egypt několikrát pokoušel o vyjednávání s Brity o jeho připojení do své správy. To se však nezdařilo a po zisku úplné nezávislosti Egypta v roce 1952 ho Súdán následoval v roce 1956 rovněž ziskem úplné nezávislosti.

Po roce 1956 se však samostatný Súdán ocitl v nestabilitě kvůli soupeření dvou hlavních politických stran – UMMA Party a National Unionist Party (NUP), což vedlo v roce 1958 k intervenci armády a následnému utvoření vojenského režimu. Egypt si za vlády charismatického prezidenta Násira dokázal udržet vliv v súdánské vnitřní politice zvláště po zavedení vojenského režimu, o čemž svědčí smlouva podepsaná v roce 1959 o užívání vody Nilu či následný počátek stavby Asuánské přehrady o rok později. Vojenský režim skončil v roce 1964 a k moci se opět dostali strany UMMA a NUP, jejichž souboj vedl pouze k dalšímu vojenskému zásahu v roce 1969, kdy se k moci dostal generál el-Nimeiri, který si ji dokázal podržet až do roku 1985. Po smrti egyptského prezidenta Násira, se kterým značně oslabila i myšlenka arabského socialismu, se v sedmdesátých letech Nimeiri postupně vzdálil Sovětskému svazu a lehce se přiklonil k západnímu bloku, stejně jako Egypt pod Nasserovým nástupcem prezidentem Sadatem. V roce 1972 se mu za mediace Etiopie podařilo mírovou smlouvu z Addis Abeby mezi Chartúmem a Southern People's Liberation Movement (SPLM)²⁵ ukončit první občanskou válku, která trvala od začátku 60. let. To mu značně usnadnilo udržet se u moci až do roku 1985, i když na začátku 80. let se boje kvůli

25 Vojenskou složkou tohoto hnutí je Southern People's Liberation Army (SPLA).

nenaplnění nadějí daných do mírové smlouvy z roku 1972 opět obnovily. Důvodem Nimeiriho pádu v roce 1985 byl především neutěšený stav ekonomiky a také sílící islamistické tendence v súdánské společnosti vyjádřené především organizací Muslimské Bratrstvo, se kterými se Nimeiri v roce 1985 rozešel. Ti následně vyhlásili intifadu a vzhledem k tomu, že se súdánská armáda Nimeiriho nezastala, vedlo to k jeho svrhnutí.

Po Nimeirim se k boji o moc vrátili tradiční politické síly UMMA a NUP, avšak přibyla k nim nová islamistická strana National Islamic Front (NIF). Jih se opět zmítal v občanské válce a velice nestabilní situace vyescalovala v roce 1989 k islamistickému puči. K moci se dostala NIF v čele s el-Bashirem a zavedla tvrdý islamistický režim. Tento režim se u moci drží dodnes.

2.1.2 Konfliktní linie v Súdánu

V Súdánu najdeme hned několik konfliktních linií. Hlavním z nich je z dlouhodobého hlediska rozhodně tzv. jižní fronta, neboli snaha jižní části Súdánu o separaci od severu. Tyto snahy jsou ztělesněny SPLM/A, hnutím, které bylo účastníkem obou občanských válek a zároveň obou mírových dohod, které tyto války ukončily. SPLM/A je členem National Democratic Alliance (NDA), která zastřešuje všechny strany a hnutí, které jsou vůči islamistické vládě v Chartúmu v opozici.

Obě občanské války do značné míry ovlivnily zahraniční vztahy Súdánu vůči jeho sousedům. SPLM/A byla podporována už v době Studené války režimem Dergu v Etiopii. Mengistu nechal špičky SPLM/A operovat z území Etiopie a dodával jí zbraně, což značně ztěžovalo Chartúmu efektivní zásahy. SPLM/A byla naopak nápomocna Etiopii v boji proti domácí guerille ze strany oromské OLF, která byla zase podporovaná Chartúmem. Súdán společně s dalšími arabskými státy jako Sýrie či Irák v tom podporoval eritrejskou opozici, která bojovala za samostatnost na Addis Abebě od 60. let.²⁶ Jednalo se o vzájemnou podporu opozičních hnutí v rámci snah o vzájemnou destabilizaci obou sousedů. Tato animozita byla dána historickými vztahy, v období vlády Dergu v Etiopii byla navíc umocněna náležitostí obou států do rozličných táborů – Súdán byl spojencem USA, zatímco Etiopie patřila do tábora SSSR. Po pádu Dergu v roce 1991 nová etiopská vláda přestala podporovat SPLM/A v takové míře jako za Dergu, avšak úplně dodávky zbraní nezastavila. Každopádně však SPLM/A musela opustit etiopské území a operovat ze Súdánu, což ji značně oslabilo. Dodávky zbraní po Etiopii převzala hlavně Uganda a Keňa.²⁷ Po změně režimu v Etiopii a

26 P. Woodward, *The Horn of Africa, Politics and international relations*, London, I.B. Tauris, 2003, str. 123.

27 P. Woodward, *The Horn of Africa, Politics and international relations*, London, I.B. Tauris, 2003, str. 58.

osamostatnění Eritrey v roce 1991, respektive 1993, došlo k několika změnám. Vše bylo dané změnou režimu v Súdánu, kde v roce 1989 převzali moc islamisté z Národní islamistické fronty (NIF). V devadesátých letech přišel hlavní islámský ideolog Súdánu al-Turabi s myšlenkou vývozu islamistických režimů do celého Afrického rohu, což se samozřejmě nemohlo líbit nově ustaveným sekulárním režimům v Etiopii ani v Eritreji, jejichž vztahy na počátku devadesátých let byly více než dobré.²⁸ Oba státy proto začaly podporovat SPLM/A a NDA, v případě Eritrey docházelo také k podpoře na tzv. východní frontě, především skupiny Beja Kongres. Naopak Súdán podporoval rebely na území jak Eritrey, tak Etiopie, což znamenalo v případě Etiopie především OLF, v případě Eritrey opoziční Alliance of Eritrean National Forces (AENF) a jihadistických skupin jako Eritrean Islamic Jihad (EIJ).²⁹ K ještě většímu zhoršení vztahů mezi oběma státy a Súdánem došlo v roce 1995, kdy došlo v Addis Abebě k pokusu o atentát na egyptského prezidenta Mubaraka a na eritrejského prezidenta Afeworkiho. Za útoky stál Súdán,³⁰ což vedlo jen k dalšímu zhoršení vztahů jak s Etiopií a Eritreou, ale také s Egyptem a obecně k prohloubení mezinárodní izolace, která platila i pro arabské státy, neboť Súdán jako jeden z mála arabských států podpořil iráckou invazi do Kuvajtu.

Izolace dosáhla již takové míry, že Chartúm musel začít přehodnocovat svou pozici a snažil se zlepšit své postavení. Využil proto konfliktu mezi Etiopií a Eritreou mezi lety 1998 a 2000, kdy se zúčastnil jako zprostředkovatel vyjednávání. Vítězstvím Etiopie se její vztahy se Súdánem výrazně zlepšily, od roku 2000 došlo mezi oběma zeměmi k podepsání několika dohod o spolupráci³¹ a Etiopie se v rámci regionálního uskupení IGAD výrazně podílela na mírové smlouvě podepsané v roce 2005 v Nairobi mezi chartúmskou vládou a SPLM, která ukončila druhou občanskou válku na jihu Súdánu. Vztahy s Eritreou se také zlepšily, občas sice nadále dochází k vzájemnému obviňování z podpory rebelů,³² avšak po roce 2005 se oba státy snaží najít si k sobě cestu.³³ V roce 2006 došlo dokonce k otevření mírových rozhovorů mezi Asmarou a Chartúmem a súdánskými východními rebely.³⁴

Stejný konflikt na jihu Súdánu značně ovlivnil vztahy Chartúmu a Ugandy. Stejně jako v případě Eritrey a Etiopie zde docházelo k vzájemné podpoře rebelů. Uganda podporovala SPLM/A, zatímco

28 Kinfe Abraham, *Ethio-Eritrean History*, London: EIIPD and HADAD, 2004, str. 403.

29 Tamtéž, str. 408.

30 Tamtéž, str. 411.

31 Tamtéž, str. 412-417.

32 Viz <http://www.yementimes.com/article.shtml?i=720&p=local&a=8>.

33 Viz http://www.news24.com/News24/Africa/News/0,6119,2-11-1447_1814627,00.html.

34 http://www.issafrika.org/index.php?link_id=14&slink_id=5255&link_type=12&slink_type=12&tmpl_id=3.

Chartúm směřoval svou podporu na Lord Resistance Army,³⁵ křesťanskou sektářskou skupinu, která se snaží o vytvoření svatého státu na základě Božích přikázání v severní části Ugandy. Chartúm využíval bojovníky LRA k boji proti SPLA na jihu Súdánu.³⁶ V roce 1999 došlo k podepsání dohody mezi Kampalou a Chartúmem, jejímž obsahem bylo zastavení podpory SPLM Ugandou. Té za to bylo dovoleno v omezené míře podnikat výpady proti LRA, i na súdánské území, kde se skrývala. Zároveň došlo k obeslání velvyslanců jak do Kampaly, tak do Chartúmu.³⁷ I po podepsání této smlouvy a následně mírové dohody Chartúmu se SPLM v roce 2005 však existuje podezření, že Súdán nepřestal s podporou LRA. Jednou ze základních podmínek mírové dohody totiž je, že v roce 2011 dojde na jihu Súdánu k referendu a bude rozhodnuto, zdali se současné autonomní území Jižní Súdán separuje od Chartúmu, či ne. Obě strany se zavázaly, že výsledek referenda budou bezpodmínečně respektovat. Avšak Chartúm podle některých komentátorů dále podporuje LRA a rebely z etnika Messiria ve snaze o destabilizaci Jižního Súdánu.³⁸ ³⁹ Je pravděpodobné, že tím sleduje odklad referenda s argumentací, že nejprve je potřeba zajistit na jihu bezpečnost a stabilitu a až potom lze hovořit o referendu o sebeurčení.

Dalším bezpečnostním ohniskem v Súdánu je Dárfúr. Tímto konfliktem se však nebudu blíže zabývat, protože není přímo napojen na jiné státy Afrického rohu a přelévá se do Čadu, který s Rohem nemá mnoho společného.

Jiné bezpečnostní ohnisko, kde Súdán může hrát roli, je současný konflikt v Somálsku, neboli boje mezi TFG a UIC.⁴⁰ Súdán se však v tomto konfliktu nijak intenzivně neangažuje, pokouší se hrát roli mediátora mezi Etiopií krytou TFG a UIC⁴¹ a ani Zpráva OSN z roku 2006, která popisuje involvaci jiných států v somálském konfliktu, především z hlediska porušování embarga na dovoz zbraní do Somálska, se o Súdánu nezmiňuje ani jedním slovem.⁴² Lze tedy soudit, že Súdán se vzhledem k vlastním domácím problémům a snaze o zlepšení vztahů s okolními státy nechce do konfliktu aktivně zapojit, což zahrnuje i jeho neochotu vyslat své vojáky do Somálska v rámci společné mise AU a OSN AMISOM. Ačkoliv právě svojí neangažovaností v konfliktu se jedná o stát, který má sympatie u všech Somálců, bez ohledu na to, koho v domácím konfliktu podporují.⁴³

35 Kinfe Abraham, *Ethio-Eritrean History*, London: EIIPD and HADAD, 2004, str. 407.

36 Viz <http://www.c-r.org/our-work/accord/northern-uganda/negotiations-1993-94.php>.

37 Viz http://www.usip.org/library/pa/sudan_uganda/sudan_uganda_12081999.html.

38 Viz <http://www.voanews.com/english/archive/2008-03/2008-03-10-voa49.cfm?CFID=80251637&CFTOKEN=81365415>.

39 Viz <http://www.sudantribune.com/spip.php?article26030>

40 Bude vysvětleno blíže v kapitole o Somálsku.

41 Viz <http://www.sudantribune.com/spip.php?article18410>.

42 Report of the Monitoring Group on Somalia pursuant to Security Council resolution 1676 (2006).

43 Viz <http://allafrica.com/stories/200811031488.html>.

2.2. Etiopie

2.2.1. Historie Etiopie

Dalším významným aktérem v Africkém rohu je bezesporu Etiopie. Etiopie nebyla jako jediný stát v celé Africe kolonizována, Británie a Itálie však na konci 19. století měly ambice podmanit si i Etiopii. Itálie přítomná svými koloniemi v sousedství Etiopie Eritreou a italskou částí Somálska byla výrazně aktivnější. Došlo k několika ozbrojeným střetnutím a její snahy o kolonizaci Etiopie byly v této době ukončeny až drtivou porážkou u Adui v roce 1896. Dalším význačným momentem v dějinách Etiopie se stal nástup k moci Tafari Mekonena, který od roku 1916 spravoval Etiopii jako regent, v roce 1930 byl korunován císařem a přijal jméno Haile Selassie I. Etiopii panoval od tohoto okamžiku až do roku 1974, kdy proti němu byl proveden marxistický puč. Výjimkou však bylo období italského vpádu mezi lety 1935 a 1941. Itálie se nikdy nevzdala svých ambicí o podmanění si co největšího území v Africkém rohu a před 2. sv. válkou využila slabosti Společenství národů a vpadla do Etiopie. Haile Selassie utekl během obsazení do Velké Británie, kde hájil zájmy své země. Po vstupu Itálie do 2. světové války Británie v rámci Východoafrické kampaně porazila Italské jednotky a navrátila Etiopii plnou suverenitu poslední den roku 1941. Itálie byla úplně vytlačena z Afrického rohu a její bývalé kolonie byly dány do správy Británie.

Po 2. světové válce nově ustanovená OSN řešila, jak naložit s bývalou italskou kolonií Eritreou. Británie si chtěla udržet svůj vliv, proto navrhovala rozdělení Eritrey mezi Súdán a Etiopii. Haile Selassie však i přes pomoc, kterou Británie Etiopii během italské okupace poskytla, britské návrhy odmítal a odsuzoval koloniální evropskou praxi. Přiklonil se k USA, které měly zájem o vliv v Rudém moři, a proto ho rády podpořily. Po dlouhých jednáních byla Eritrea v roce 1952 s podporou OSN federalizována s Etiopií. Eritrea měla vlastní parlament, vysílala své zástupce do federálního parlamentu v Addis Abebě. Haile Selassie však o deset let později v roce 1962 zrušil eritrejský parlament, čímž došlo k anexi Eritrey Etiopií. To vyvolalo dlouhý boj Eritrejců za nezávislost, který byl ztělesněn Eritrean Liberation Front (ELF), která od počátku 60. let bojovala jak proti Selassiemu, tak následně proti režimu Dergu za svou samostatnost.

Vzhledem k celkově špatné ekonomické situaci v Etiopii a k nevěli Selassieho k modernizaci země narůstala nespokojenost s jeho režimem, především v rámci etiopské armády. Selassie už předtím čelil několika neúspěšným pokusům o puč, z nichž nejnebezpečnější se odehrál v roce 1961. V roce 1974 však přišel marxistický puč z řad armády, který už starý panovník neustál, byl uvězněn a vystřídán režimem Dergu. Selassie byl však ještě předtím hlavním iniciátorem vzniku Organizace

africké jednoty, která s podporou OSN a vedena ideou panafricanismu ustanovila v Africe jedinečný mezinárodní režim, kde se všechny africké státy zavázaly k zachování tehdejších státních hranic, aby se předešlo bojům o hranice stanovené především koloniálními mocnostmi, které často nerespektovaly etnické a historické hranice.

Po pádu Selassieho se vlády ujal režim Dergu a v jeho čele Mengistu Haile Mariam. Etiopie se okamžitě změnila ze spojence USA ve vazala Sovětského svazu, byla zavedena doktrína marxismu-leninismu a docházelo k rozsáhlým čistkám, především v armádě a státní správě. Režim však musel čelit několika závažným problémům. Jedním z nich byla neustálá občanská válka ELF za samostatnost Eritrey, druhým se staly pansomálské ambice východního souseda. Nejvýchodnější část Etiopie Ogaden je obydlena etnickými Somálci, kteří se od doby spojení většiny Somálců během krátké doby italské okupace Etiopie hlásili k myšlence opětovnému spojení všech Somálců do jednoho státu. Tehdejší prezident Siad Barre využil puče Dergu a počátečních problémů při konsolidaci nového režimu, v roce 1977 vtrhl do Ogadenu a prakticky celý region okupoval. S masivní pomocí SSSR, potažmo Kubu, však Etiopie jeho jednotky během následujícího roku vytlačila a vrátila Somálsko do jeho původních hranic. Etiopie však od té doby musela zesíleně čelit dalším rebelům na východě svého území v podobě organizace Western Somali Liberation Front, která byla tvořena především etnickými Somálci žijícími v Ogadenu za mohutné podpory režimu Siada Barreho.

Během 70. let se hlavním protivníkem na severu stala marxisticky orientovaná EPLF, která po vnitřním boji vytlačila původní ELF. Režim Dergu si díky teroru, kterým ovládal Etiopii, vytvořil v rámci Etiopie mnoho nepřátel. EPLF nabádala k vytvoření dalších opozičních hnutí, což vedlo k ustanovení TPLF – opozičního hnutí v regionu Tigreji, který sousedí s Eritreou, které společně s EPLF bojovalo proti Dergu, avšak zároveň byly rivaly, protože TPLF odmítala secesi Eritrey. K jejich boji se připojila i organizace OLF, zastupující etnikum Oromů. TPLF se na konci 80. let postupně přetransformovala do EPRDF, zastřešila v sobě několik dalších odbojových organizací. Derg postupně začal ztrácet vojenskou převahu a v roce 1988 utrpěl drtivou porážku v Afabetu v severní Eritreji. V té době SSSR pod Gorbačovem změnil přístup k vojenské podpoře států třetího světa a pomoc výrazně omezil, došlo ke stažení kubánských vojáků a silné demoralizaci etiopské armády. Mengistu byl donucen v roce 1988 k uzavření dohody s rivalem Siadem Barrem o vzájemném nepodporování rebelů. Oba diktátoři čelili doma již tak silné opozici, že byli k tomuto kroku doslova donuceni. Mengistu potřeboval co nejvíce vojáků přemístit na severní frontu. Dokonce po stažení SSSR zavrhl marxismus a snažil se získat podporu Izraele. To už však bylo

příliš pozdě, spojená opozice postupně dobývala sever Etiopie a v roce 1991 dobyla Addis Abebu. Derg padl a Mengistu prchl do exilu do Zimbabwe.

Po pádu Dergu byla utvořena přechodná vláda, kde měla hlavní roli EPRDF. Vzhledem k dobrým vztahům vůdců EPRDF a EPLF Melese Zenawiho a Isaiase Afewerkiho došlo k dohodě, že Eritrea bude moci provést na svém území daným bývalými koloniálními hranicemi referendum o sebeurčení. Referendum pod dohledem OSN bylo ukončeno v dubnu 1993 s výsledkem přes 99 procent pro nezávislost a o měsíc později byla Eritrea prohlášena za samostatnou. EPRDF, jejíž základ tvořili etničtí Tigrejci kolem Melese Zenawiho, však tím do značné míry sledovala i své vlastní zájmy, když se zbavila silného soupeře v podobě EPLF, a mohla tak jasně dominovat etiopské politice. V přechodné vládě byly sice zastoupeny mnohé strany a všechna etnika, avšak nejpočetnější Oromové a Amhaři byli značně podprezentováni. To a další neshody s EPRDF vedlo k bojkotu prvních „svobodných“ voleb ze strany OLF (Oromové) a dalších opozičních stran. To vedlo k zisku 484 z 547 křesel, tedy naprosté dominanci v domácí politice. Současně však ke vzniku nových bezpečnostních hrozeb v podobě exilových hnutí, zejména OLF. V roce 2005 došlo v Etiopii teprve ke druhým multipartajním volbám v její historii, které však doprovázely manipulace ze strany vládnoucí EPRDF. Po následných nepokojích došlo k násilnostem mezi vládními silami a demonstranty z opozičních stran, při kterých bylo zabito přes 30 lidí, mnoho dalších zatčeno a další zástupci opozice byli donuceni prchnout od zahraničí, především do USA a Keni.⁴⁴

Po zpočátku dobrých vztazích nových sousedů Etiopie a Eritrey, kdy Etiopie používala eritrejský přístav Assab, neboť se samostatností Eritrey přišla o přístup k moři, se vztahy začaly pomalu zhoršovat, když mělo dojít k demarkaci hranic na základě koloniálních hranic. Existovalo několik sporných hraničních regionů, které si nárokovaly oba státy. Zároveň došlo k neshodám ohledně měnové a obchodní politiky. Vše eskalovalo v květnu 1998, kdy do regionu Badme, který patřil ke sporným, nečekaně vstoupila eritrejská armáda. Reakce Etiopie byla celková mobilizace a útok na svého severního souseda. Po dvouleté válce došlo k uzavření mírové smlouvy v Alžíru v červnu 2000, přičemž je obecně za vítěze konfliktu považována Etiopie. Na území Eritrey byla ustanovena 25kilometrová bezpečnostní zóna, ve které byla alokována peacekeepingová mise OSN UNMEE. Dle dohody z Alžíru byla ustanovena hraniční komise, která má novou hranici demarkovat a jejíž rozhodnutí má být pro obě strany definitivní a zavazující. Uplatnění jejího rozhodnutí však ztěžuje Etiopie kvůli tomu, že komise rozhodla, že Badme, tedy důvod vzniku konfliktu, patří Eritreji,

44 Viz <http://www.hrw.org/legacy/english/docs/2006/01/18/ethiop12308.htm>.

s čímž se Etiopie nehodlá smířit. Po problémech s dodávkami paliva⁴⁵ byla mise UNMEE oficiálně ukončena v červenci 2008. Vzhledem k přetrvávajícímu napětí mezi oběma státy a stále nevyřešené demarkaci hranic existují obavy ze znovuoobnovení konfliktu, zvláště když oba státy vedou proxy válku v chaosem rozvráceném Somálsku.⁴⁶

Od roku 2006 se Etiopie také ve zvýšené míře angažuje v konfliktu v sousedním Somálsku, kde společně se silami Somálské přechodné federální vlády (TFG) vedou konflikt proti islamistům ze Svazu islámských soudů (UIC).

2.2.2. Konfliktní linie v Etiopii

Etiopie vedla dlouhý konflikt se Súdánem, přičemž hlavní dynamika tohoto konfliktu spočívala ve vzájemné podpoře rebelů. V současné době jsou však vztahy mezi Etiopií a Súdánem na vzestupu. Tento konflikt byl popsán v předcházející kapitole, proto se mu zde nebudu blíže věnovat.

Velice aktuálním bezpečnostním ohniskem však zůstává její vztah s Eritreou. K sekuritizaci ELF, potažmo EPLF, docházelo jak za režimu Haileho Selassieho, tak následně za Dergu. ELF, potažmo EPLF, se dostávalo podpory od tradičních rivalů Etiopie jako Egypta⁴⁷, Súdánu⁴⁸ a do dohody o vzájemné nepodpoře rebelů z roku 1988 také Somálska⁴⁹. Po osamostatnění Eritrey a krátkém období dobrých vztahů nyní opět existuje napětí mezi oběma státy. Během války 1998 a 2000 to byl Egypt, který podporoval Eritreu zbraněmi a expertizami⁵⁰, zatímco Súdán využil války ke zlepšení vztahů s Etiopií, které pomáhal především podporou eritrejských opozičních skupin, jako Eritrean Islamic Salvation, operující ze súdánského území na eritrejských hranicích⁵¹, či islamistů působících přímo v Eritreji jako Eritrean Islamic Jihad⁵². Eritrea naopak podporuje etiopské rebely jako je OLF a ONLF.⁵³ Oba státy, tedy Eritrea s Etiopií, pak spolu od konce 90. let dodnes vedou proxy válku v Somálsku, to však rozeberu podrobněji v kapitole o Somálsku, neboť je potřeba znát somálské historické pozadí konfliktu.

Bezpečnostním ohniskem jsou i dvě hlavní opoziční hnutí, která vyzývají EPRDF. Těmi jsou OLF a

45 Viz <http://www.undemocracy.com/S-2008-145>.

46 Tomuto tématu se budu věnovat později.

47 Kinfe Abraham, Nile Dilemmas, London: EIIPD and HADAD, 2004, str. 105-106.

48 P. Woodward, The Horn of Africa, Politics and international relations, London, I.B.Tauris, 2003, str. 122.

49 Tamtéž, str. 128.

50 Kinfe Abraham, Nile Dilemmas, London: EIIPD and HADAD, 2004, str. 109.

51 Viz http://news.bbc.co.uk/1/hi/special_report/1999/07/99/battle_in_the_horn/399898.stm.

52 Viz Angel Rabasa, *et al*, [Beyond al-Qaeda: Part 2. The Outer Rings of the Terrorist Universe](#) RAND Project AIR FORCE [RAND Corporation](#) pp. 82-85 online pp. 44-47 hardcopy.

53 Viz <http://www.sudantribune.com/spip.php?article16378>.

ONLF. ONLF se budeme zabývat blíže v kapitole o Somálsku. OLF je hnutí, jehož hlavním cílem je sebeurčení nejpočetnějšího etiopského etnika Oromů. Není úplně jasné, jestli OLF usiluje o samostatnou Oromii či se jedná o sebeurčení v rámci Etiopské federace. Proklamují, že Oromům byla již po staletí odebírána práva a situace se údajně nezměnila ani dnes.⁵⁴ Podle mnohých zpráv se OLF změnilo v teroristickou organizaci a stojí za mnohými akcemi jak na území Etiopie, tak i sousední Keni.⁵⁵ OLF se dostává podpory především z Eritrey, dříve docházelo k podpoře od Súdánu a v současné době dochází ke spolupráci mezi OLF a ONLF a jinými protietiopskými somálskými frakcemi.⁵⁶

Historická rivalita panuje také mezi Etiopií a Egyptem. Egypt, jako stát na dolním toku Nilu, je na jeho vodách životně závislý a bývá často označován jako „dar Nilu“. Historicky byla proto otázka kontroly Nilu naprostou prioritou, o čemž svědčí i jeho snahy o ovládnutí Súdánu. Vzhledem k tomu, že z Etiopie pochází 86 procent množství vody Nilu, je využívání jeho vod Etiopií pro Egypt nezbytně důležité. Obecně by se dala politika Egypta vůči Etiopii shrnout, že má za cíl Etiopii destabilizovat a zabránit ekonomickému rozvoji, který by znamenal využití Modrého Nilu pro účely výroby elektrického proudu a stavby dalších vodních děl.⁵⁷ Projevuje se to především tak, že Egypt podporuje vždycky v každém konfliktu, který Etiopie vede, její protivníky. Po dobu boje Eritrejců za samostatnost je vždy podporoval, stejně jako ve válce proti Etiopii 1998 - 2000. Stejně tak vypadá i politika Egypta vůči Somálsku, které se budu věnovat v příští kapitole.

Egypt jako významný spojenec Západu a důležitý aktér v Arabské lize své zájmy o (ne)rozvoj Etiopie prosazuje i na mezinárodním poli. V rámci toho se mu podařilo díky svému vlivu v období vlády Dergu zablokovat půjčku na vodní dílo Tan-Beles u Africké rozvojové banky.⁵⁸ Podobně se snažil zablokovat půjčku Etiopii u Světové banky na vodní projekt Fincha.⁵⁹ Stejně tak je Egypt velice neochotný v revizi smlouvy o užívání vod Nilu z roku 1959, známou jako „1959 Nile Agreement“. Tato smlouva je uzavřena pouze mezi Súdánem a Egyptem a určuje poměr množství vody, kterou může každý stát využívat.⁶⁰ Etiopie, i když přispívá 86 procenty množství veškeré vody v Nilu, nebyla k jednáním o smlouvě vůbec přizvána. Po změně režimu v Etiopii v roce 1991 se vztahy mezi oběma zeměmi lehce zlepšily, neboť si obě uvědomují, že v této otázce musí dojít

54 Viz <http://www.omoliberationfront.org/>.

55 Viz [ISS on OLF's transformation into a terrorist movement](#)

56 Viz http://www.ogaden.com/Statement_June0605.htm.

57 Tesfaye Tadesse, *The Nile Question*, Münster: LIT, 2001, str. 83-92 a
Kinfé Abraham, *Nile Dilemmas*, London: EIIPD and HADAD, 2004, str. 105-106.

58 Kinfé Abraham, *Nile Dilemmas*, London: EIIPD and HADAD, 2004, str. 83.

59 Tesfaye Tadesse, *The Nile Question*, Münster: LIT, 2001, str. 91.

60 Tesfaye Tadesse, *The Nile Question*, Münster: LIT, 2001, str. 75-78.

k nějakému kompromisu. Byla utvořena Nile Basin Initiative (NBI), což je iniciativa mezi všemi příbřežními státy na obou tocích Nilu, která má mít za výsledek novou dohodu o užívání Nilu. NBI byla utvořena ministry vod a jedná se o platformu pro vyjednávání. Existují však dohady, že Egypt celou iniciativu pouze využívá, aby klesl mezinárodní tlak na vytvoření nové dohody, a nadále sleduje své zájmy. Tyto dohady podporují aktivity Egypta v zavlažování Sinaje⁶¹ a spekulace o možném vedení zavlažovacího kanálu do Izraele.⁶² Na tyto projekty Egypt potřebuje dokonce více vody, než má nyní k dispozici, a svědčí to o jeho neochotě se o vodu dělit se státy z horního toku. Stejně tak je tato spekulace podpořena aktivitami Egypta vůči Etiopii v Eritreji a Somálsku. Stejný zájem jako Etiopie o novou dohodu o Nilu mají i další dva státy Afrického rohu, Uganda a Keňa.

Vztahy Etiopie a Djibouti jsou díky proklamované neutralitě Djibouti dobré. Prezident Guelleh udržuje blízké vztahy k etiopské vládoucí EPRDF a Etiopie po konfliktu s Eritreou využívá přístav Djibouti, který je pro ni klíčový, co se zahraničního obchodu týká.⁶³ Djibouti však v somálském konfliktu podporuje etiopského rivala UIC, o čemž svědčí dodávky léků a vojenských uniforem.⁶⁴

Etiopii a Keňu spojuje především společné ohrožení pansomalismem, vzhledem k přítomnosti etnických Somálců na jejich území, stejně jako spojenectví s USA v rámci boje proti terorismu. Oba státy mají rovněž společného nepřítele v OLF.

Vzhledem k tomu, že Etiopie přímo nesousedí s Ugandou, omezují se jejich společné snahy především na spolupráci v rámci regionální organizace IGAD, Uganda má největší kontingent vojáků v rámci operace AMISOM v Somálsku.

2.3. Somálsko

2.3.1. Historie Somálska do roku 1991

Situaci v Somálsku se budu věnovat podrobně, především vývoji situace po pádu režimu Siada Barreho v roce 1991, neboť je pro současnou bezpečnostní dynamiku Afrického rohu region klíčová. Na konci 19. století si území dnešního Somálska mezi sebou rozdělily tři evropské mocnosti. Francouzi získali již v roce 1962 poměrně malé, ale o to významnější území v průlivu mezi Adenským zálivem a Rudým mořem. Tehdy bylo nazýváno Francouzský Somaliland, z něhož se po dekolonizaci stalo Djibouti. Severní část dnešního Somálska získali Britové, kteří po stažení

61 Tzv. Egypt's North Sinai Agricultural Development Project.

62 Kinfe Abraham, Nile Dilemmas, London: EIIPD and HADAD, 2004, str. 156.

63 Současně však probíhají jednání se Súdánem o možnosti užívání přístavu Port Sudan.

64 UN Report of the Monitoring Group on Somalia pursuant to Security Council resolution 1676 (2006).

Egypta podepsali dohodu s místními klany a vytvořili zde svůj protektorát nazvaný Britský Somaliland. Jižní část Somálska si při porcování Afriky mezi evropské mocnosti dokázali získat Italové a vytvořili kolonii zvanou Italský Somaliland. Nutno podotknout, že etničtí Somálci se nacházeli i v etiopském regionu Ogaden, který získal pro Etiopii Menelik II. a stvrdil smlouvami s evropskými mocnostmi v roce 1897, a na severu Keni, která byla v té době kolonizována Brity. Přes vzpoury proti imperiálním mocnostem, ztělesněných především v osobě Mohameda Abdullaha Hassana, se kolonialistům podařilo si své území udržet beze změn až do 2. světové války. Itálie ve snaze získat co největší kus východní Afriky nejprve v roce 1935 vpadla do Etiopie, na šest let si ji úspěšně podmanila a posléze se jí v roce 1940 a na pouhý jeden rok se jí podařilo spojit obě hlavní části Somálska, Etiopii a Eritreu a velkou část území současné Keni. Tím došlo ke spojení téměř všech etnických Somálců do jednoho celku – Italské Východní Afriky. V rámci Východoafrické kampaně, vedené Brity s aktivním podílem některých somálských klanů, byla však Itálie v roce 1941 ve východní Africe poražena, a i přes guerillové boje, které praktikovala do roku 1943, ztratila ve východní Africe vliv. Británie dostala do správy jak Britský, tak i Italský Somaliland, také však Ogaden, který vrátila do správy Etiopie díky pomoci USA až v roce 1954. Po 2. světové válce došlo k dohadům, jak s osudem Somálska dále naložit. Britové ve snaze udržet si svůj vliv chtěli ponechat Somálsko sjednocené, toto však bylo OSN odmítnuto, kvůli obavám z příliš velkého vlivu Britů v oblasti.⁶⁵ Proto bylo z Italského Somalilandu v roce 1949 utvořeno svěřenecké území OSN ve správě Itálie.

I tak však byla velká část Somálců po dlouhou dobu spojena v rámci jednoho správního celku, ať už pod správou Itálie či později Británie. To se stalo živnou půdou pro pansomalismus, jehož hlavním stoupencem se stala první somálská politická strana Somali Youth League (SYL), která vznikla již v roce 1943. Podařilo se jí sjednotit všechny somálské klany a jejím cílem bylo vytvoření nezávislého Somálska včetně regionu Ogadenu a keňského Severního pohraničního regionu (Northern Frontier District). Současně bylo ve Francouzském Somalilandu vypsáno referendum, zdali bude připojeno k nově vznikajícímu Somálsku nebo zůstane ve správě Francie. Vzhledem k převaze etnika Afarů a Evropanů bylo na úkor Somálců prosazeno setrvání s Francií, avšak Somálci na území Francouzského Somalilandu s tímto výsledkem nebyli spokojeni. Ogaden však byl k nevoli SYL vrácen Etiopii a severní pohraniční region byl přiklepnut Keni. Somálsko získalo nezávislost spojením Italského a Britského Somalilandu. Obě části se spojily 1. července 1960 v nezávislý stát pod vedením SYL. V roce 1961 byla referendem ratifikována ústava, která nezapřela pansomalistické ideje: „Každý Somálec, bez ohledu na to, kde bydlí, je občanem Somálské

65 Do roku 1954 měli ve správě i Ogaden.

republiky.⁶⁶

V Somálsku však od počátku docházelo k vnitropolitickým konfliktům. Sever a jih po dlouhé době separátní správy fungovaly jinak, dalším problémem byly klanové spory. I když je Somálsko na africké poměry téměř naprosto národnostně homogenní, existuje zde velice složitá struktura klanové příslušnosti. Toto výrazně přispělo k vnitropolitické nestabilitě. V severní části Somálskadominovaly dvě hlavní politické strany SNL a USP. Avšak SYL na jihu jasně dominovala a v součtu celé země měla jasnou většinu, což se ukázalo v roce 1964 při prvních celonárodních parlamentních volbách, kde SYL získala 69 ze 123 mandátů, přičemž zbytek mandátů byl rozdělen mezi mnoho malých stran.⁶⁷ Severní hnutí, potažmo strany, se také těžko smiřovaly s faktem, že hlavní město má být jižní Mogadišo. Vedlo to k tomu, že část příslušníků klanu Isaaq, kteří byli zastoupeni stranou SLN, začala bojovat již od roku 1961 za samostatnost. První roky nezávislého Somálska byly tedy ovlivněny interklanovými neshodami, vlády nebyly obsazovány proporčně s ohledem na zastoupení klanů. Když se v roce 1967 stal prezidentem Ibrahim Egal a zaměřil svou politiku na zlepšení vztahů se sousední Etiopií a Keňou, setkal se se značným odporem u veřejnosti, ale především u ozbrojených složek, které zastupovaly tvrdé jádro pansomalistů. Když byl v roce 1969 svým osobním strážcem zabit prezident Sheermaarke, skupina důstojníků připravila vojenský puč. Svrhla demokratickou vládu, rozpustila parlament, zakázala politické strany a utvořila nové vládní těleso – Nejvyšší revoluční radu. V čele státu stanul generál Siad Barre a cíle nové vlády s oporou v SSSR byly potlačit klanovou rivalitu a obecně politickou nestabilitu a korupci, které demokratické vlády doprovázely.

Dalším průvodním jevem Barreho vlády byla přísná sekularizace. V té době však již v Somálsku sílila islamistická hnutí, která byla inspirována a podporována egyptským Muslimským bratrstvem. Egypt ve snaze udržet si vliv v Africkém rohu otevřel univerzity Somálcům, čehož využívali především islamisté. Docházelo ke školení byrokratů, kteří postupně zlepšovali organizaci islamistických hnutí. Režim Siada Barreho však prosazoval sekularismus, proto z počátku islamisté ve státní správě neměli velké šance své ideje výrazněji prosadit.⁶⁸ Barreho režim byl ze začátku poměrně úspěšný, došlo ke zlepšení stavu ekonomiky, zdravotní péče a gramotnosti obyvatelstva.⁶⁹ Ani přes politiku tvrdé ruky se nepodařilo potlačit klanovou rivalitu, byla pouze zatlačena do pozadí. Ke všemu se Barre dostal do sporu s islamisty, když zavedl jako oficiální písmo latinku a

66 Viz Library of Congress – Country Studies <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/>

67 Viz Library of Congress – Country Studies <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/>.

68 Medhane Tadesse: Al-Itihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002, str. 18.

69 Gramotnost vzrostla od Barreho převzetí moci do poloviny 80. let z 5 na 55 procent.

snažil se zlepšit postavení žen ve společnosti. Roku 1975 nechal kvůli těmto neshodám Barre veřejně popravít deset islamistických rebelů, což vedlo k velkému pobouření islamistů.⁷⁰

V roce 1974 došlo k puči v sousední Etiopii a následné destabilizaci v rámci etablování nového systému Dergu. Barreho režim, který byl dále silně ovlivněn pansomalismem, viděl příležitost, jak získat zpět Ogaden. Zde se však začal rozcházet se SSSR, který viděl v etiopských změnách šanci, jak si upevnit vliv v Africkém rohu, zvláště po tom, co byl vytlačen na počátku 70. let ze Súdánu a Egypta. Barre chtěl Etiopii napadnout vojensky, to se však SSSR nelíbilo, chtěla spíše nový etiopský režim, který proklamoval náklonnost k marxismu, získat na svou stranu a utvořit silný trojúhelník ve spojení Etiopie⁷¹, Somálska a Severního Jemenu. Barre si však vždy snažil udržet jistou míru autonomie na SSSR a síla pansomalismu převládla. V roce 1977 Somálská národní armáda společně se separatistickou organizací Západosomálskou osvobozenou frontou⁷² (WSLF) zaútočila na Ogaden a během několika měsíců si ho celý podmanila, a dokonce se snažila zaútočit na jedno z klíčových měst Harar, ležící v oblasti obydlené Oromy. Zde se však karta obrátila. SSSR vyhodnotil situaci a masivní dodávkou zbraní a poradců, stejně jako 11 000 výborně vycvičenými kubánskými vojáky, začal podporovat Etiopii. SSSR naznal, že nový režim je na dobré cestě do jeho tábora a ze strategického hlediska je Etiopie důležitějším spojencem než Somálsko. Silná protiofenziva, která však měla jasně nařizeno, že má zpět dobýt pouze ztracená území a nemá pokračovat dále v tažení na somálské území, splnila svůj úkol mezi únorem a březnem 1978.

Tato porážka měla pro Barreho režim podstatný význam, neboť mu vytvořila velice silnou opozici. Jako odpověď na neúspěšné ogadenské tažení, které v podstatě znamenalo porážku pansomálského hnutí, přišel vzápětí pokus o puč vedený především důstojníky z klanu Majerteen, který však byl potlačen. Zbytky pučistů, kterým se podařilo uprchnout, utvořily na území Etiopie opoziční SSDF (Somali Salvation Democratic Front), která však díky následným represím příslušníků klanu Majerteen nebyla ve svých guerillových aktivitách úspěšná. Úspěšnější bylo v roce 1981 založené Somálské národní hnutí (SNM). Jeho základnou bylo území bývalého Britského Somalilandu a z etnického hlediska klan Isaaq. Dostalo se jí od počátku podpory Etiopie a Jemenu. V té době již totiž Somálsko bylo po ztrátě spojení se SSSR podporováno USA, které si chtěly podržet vliv v

70 P. Woodward, *The Horn of Africa, Politics and international relations*, London, I.B.Tauris, 2003. str. 68.

71 Nový režim v Etiopii však byl stále podporován až do roku 1976 USA, i přes jeho zjevné proklamace marxismu. Důvodem byla naděje USA, že svou pomocí se jí nový režim podaří získat na svou stranu. Etiopie byla totiž za vlády Haileho Selassieho klíčovým spojencem USA v regionu. (Zdroj – Woodward, str. 138.)

72 WSLF byla separatistická organizace, která působila na území Ogadenu a byla tvořena etnickými Somálci. Somálsko jí již před konfliktem dodávalo zbraně a zajišťovalo logistickou podporu.

regionu.⁷³ V roce 1982 SNM a SSDF začaly vojensky spolupracovat a z tohoto tandemu se stal největší soupeř Barreho režimu. Současně však rostla organizovanost islamistů. V roce 1984 se spojili severní a jižní hlavní organizace do uskupení známého jako al-Ittihad al-Islami.⁷⁴ Mimo tuto nově vzniklou organizaci zůstala organizace al-Islah, která sice s al-Ittihad sdílí stejné cíle, neboli vytvoření islamistického státu a pansomalismus, avšak al-Ittihad je více radikální a vojensky zaměřená. I když islamisté zůstali v pozadí, jejich taktikou bylo postupná infiltrace státní správy a obchodní sféry. Tato dlouhodobá taktika však přinesla své plody až po pádu Siadda Barreho.

Osmdesátá léta v Somálsku byla dominována konfliktem mezi SNM a Barrem. Od 1982 SNM s podporou Etiopie a Jemenu začala vojenské akce na severu Somálska. Střídavé úspěchy dokázaly podkopat Barreho režim i díky tomu, že nový spojenec USA ho podporoval především ekonomicky, zatímco podpora SSSR byla výrazně vojenského rázu. Situace byla pro Barreho již natolik vážná, že se musel zaměřit na zahraniční politiku, aby byl nadále schopen SNM a SSDF odporovat. Vyvrcholilo to podpisem paktu s odvěkým nepřítelem Etiopií o nepodporování svých rebelů. Což v praxi znamenalo, že Somálsko přestane podporovat EPLF a TPLF, zatímco Etiopie se zdrží podpory SNM. To ji sice oslabilo, avšak brzy se dokázala adaptovat na nové podmínky a především díky dezerci ze somálské armády dále získávala zbraně a dokázala udržet své pozice na severu Somálska. V roce 1988 přibyli Barremu další dva oponenti. Díky podepsání paktu s Etiopií se aktivity WSLF omezily na minimum kvůli konci podpory Barreho, což mělo za následek vznik organizace Ogadenské Národní Osvobozenecké Fronty (ONLF), která se však postavila Barremu a za cíl si dala samostatnost Ogadenu.⁷⁵ Druhým novým oponentem se stal Kongres Spojeného Somálska (USC), dominovaný klanem Hawiye, po krutých represích proti tomuto klanu ze strany vlády roku 1988. Jeho vůdcem se stal Mohamed Farrah Aideed. Zformováním této organizace se přehoupł jazýček na vahách na stranu rebelů SNM (klan Isaaq), SSDF (klan Majerteen) a USC (klan Hawiye) společně dokázaly v lednu 1991 režim Barreho svrhnout, přičemž hlavní město Mogadišo obsadil právě USC.

2.3.2. Historie Somálska po roce 1991

Jak je v Somálsku dobrým zvykem, ihned po pádu Barreho, který potlačoval klanovou rivalitu a paradoxně toho dosáhl, až když je spojil ve společném boji proti němu, se projevíly klanové spory znovu. Ihned po pádu Barreho byl jednostranně USC vyhlášen prezidentem Somálska Ali Mahdi Muhammad. Tento krok však nebyl přijat ostatními klanovými vůdci a vedlo to k tomu, že SNM

73 P. Woodward, *The Horn of Africa, Politics and international relations*, London, I.B.Tauris, 2003, str. 69 a 139.

74 Viz http://wardheernews.com/articles/November/13__Alittihad_Sii%27arag.html.

75 P. Woodward, *The Horn of Africa, Politics and international relations*, London, I.B.Tauris, 2003, str. 71.

zanevřelo na společný postup a hned v květnu 1991 vyhlásilo samostatnou Republiku Somaliland. K tahanicím však došlo i v rámci samotné USC, když byl v dubnu 1991 Muhammad Farah Aideed zvolen předsedou USC a vzápětí prohlášen prezidentem Somálska. Ali Mahdi Muhammad a část USC však toto odmítli a již v listopadu stejného roku se rozhořely mezi oběma frakcemi boje v ulicích Mogadiša. Konflikt se však neomezil pouze na tyto dvě frakce, ale přerostl do občanské války, do které se zapojily mnohé ozbrojené skupiny, které se chtěly rovněž podílet na moci. Na konci roku 1991 bylo již v občanské válce zapojeno 12 ozbrojených skupin.⁷⁶ Válka o moc, ve které neměl nikdo převahu, divoce pokračovala, do toho se na začátku roku 1992 přidalo sucho, které způsobilo hladomor. Situaci v té době již sledovala OSN, která během roku 1992 poslala do Somálska 500 vojáků v rámci mírové mise do Somálska (UNOSOM), jejichž hlavním cílem mělo být monitorování situace a zajištění spravedlivé distribuce humanitární pomoci. Během roku 1992 bylo vysláno ještě dalších 3 000 vojáků, což však stále zdaleka nestačilo, jednotky byly napadány a sklady OSN rabovány. Proto byla vyslána na konci roku 1992 speciální mise UNITAF, čítající 28 000 amerických vojáků, která situaci v zemi uklidnila a zajistila bezpečnější distribuci pomoci. Vzhledem ke splnění úkolu byla mise v půlce roku 1993 stažena a UNOSOM byla vystřídána UNOSOM II. I druhá mise však měla tytéž cíle jako první. Měla však i stejné problémy, neboť opět začalo docházet ke střetům mezi jednotkami OSN a místními milicemi, především frakcí USC Muhamadda Faraha Aideeda. V souvislosti s těmito nepokoji byla do Somálska vyslána speciální jednotka amerických Rangers s cílem dopadnout Aideeda. Ta však byla Aideedovou milicí v ulicích Mogadiša poražena a musela se stáhnout. Následkem toho byla Clintonova administrativa donucena veřejným míněním ke stažení svých vojáků z mise v Somálsku, načež následovala porážka celé UNISOM II v podobě stažení v roce 1995.⁷⁷

Jak bylo zmíněno, SNM vyhlásila hned v roce 1991 Republiku Somaliland a byla občanské války ušetřena. Výhodou Somalilandu je, že se přihlásila k jasně vymezeným hranicím bývalého Britského Somalilandu a klany na jeho území se nedostaly do význačnějšího sporu právě svým přihlášením se k nově vzniklému státu. Výhodou však je, že hlavní etnikum Isaaq tvoří jasnou většinu obyvatel Somalilandu. Nově vzniklý stát se však zařadil do kolonky *de facto*, neboť dodnes nebyl oficiálně uznán ani jedním státem. V jejím čele je od roku 1993 Muhammad Ibrahim Egal a v současnosti je to jediná část Somálska, která má fungující správu a demokratický režim. Somaliland se distancoval od všech pokusů o ustavení celosomálských vlád, včetně současné Přechodné federální vlády (TFG) ustavené v Nairobi v roce 2004.

76 T. Raděj, Somálsko: občanská válka a kolaps státu, Mezinárodní politika, 2004, č. 5, str.8-10.

77 K dobru UNOSOM II se však musí poznamenat, že se jí do značné míry podařilo zažehnat somálský hladomor.

Ve zbytku Somálska však dále probíhala občanská válka, která byla dominována třemi hlavními silami. Jednou bylo několik samostatně operujících klanových milic. Druhou nejsilnější warlord Mohammad Farah Aidees, který se svou frakcí USC/SNA převzal kontrolu nad částí armády Siadda Barreho včetně zbraní. Třetí stranu tvořili islamisté, kteří se po pádu Barreho poprvé začali projevovat v plné síle. Islamisté byli zastoupeni hlavní dvojicí spřízněných organizací al-Ittihad a al-Islah⁷⁸ Díky dlouhodobé infiltraci islamistů do státní správy už za Barreho, stejně jako jejich proniknutí do občanské společnosti, především do NGO's, si islamisté získali po pádu velký vliv i spoluprací s OSN, která s nimi spolupracovala při distribuci humanitární pomoci, aniž by věděla, že státní správa a NGO's jsou jimi infiltrovány.⁷⁹ Jejich ozbrojené křídlo al-Ittihad se přitom aktivně zapojilo do bojů především s Aideedovou milicí. Po stažení OSN již efektivně ovládali přístav Kysmayo, region Gedo a Bassaso. Současně však byli zastoupeni i v jiných regionech, pouze v nich nedominovali. Etiopie v té době (do roku 1997) o islamistech a jejich aktivitách a podpoře ONLF a OLF věděla, avšak nechtěla se v té době v nepřehledné situaci v Somálsku angažovat. V regionech ovládaných islamisty došlo k výraznému zlepšení organizace běžného života. Došlo k zakládání místních islámských soudů, které převzaly správu nad jednotlivými oblastmi, zavedly právo šaría a převzaly i jeho uplatnění v praxi, zároveň se zlepšila i zdravotní péče a školství. Islamisté tak získali podporu obyvatelstva a do jisté míry dokázali potlačit i klanové spory na jimi ovládaných územích. Za jejich úspěchem stojí do značné míry finanční podpora arabských států, především Saúdské Arábie,⁸⁰ a infiltrace islamistů v ekonomickém sektoru.

V roce 1996 zemřel na následky zranění nevlivnější warlord Mohammad Farah Aideed, vedení USC/SNA se ujal jeho syn Muhammad Husein Aideed. USC/SNA však již v posledních letech Faraha Aideeda pomalu ztrácela vliv a po nástupu syna se ještě zmenšil. V roce 1996 se Etiopie angažovala v somálské občanské válce, když přišla s mírovým procesem v Sodere. O rok později však přišel jako odpověď na etiopský krok s mírovou iniciativou, známou jako Káhirská, i Egypt. Etiopská iniciativa přišla kvůli zisku vlivu islamistů v regionu Gedo sousedícím s Ogadenem a obvinila al-Ittihad z podpory ONLF. Následoval vojenský zásah, který vedl k vytlačení islamistů,

78 Al-Ittihad je militantní islamistická strana, zatímco al-Islah je považována spíše za umírněnou, chtějící dosáhnout svých cílů – tedy vytvoření Somálského státu na základě islámu a práva šaría – spíše politickou cestou. Obě organizace jsou však propojeny a sledují stejný cíl, jde spíše o taktický úskok a v popředí je zrovna ta z organizací, která má v dané době větší možnost na prosazení svých zájmů.

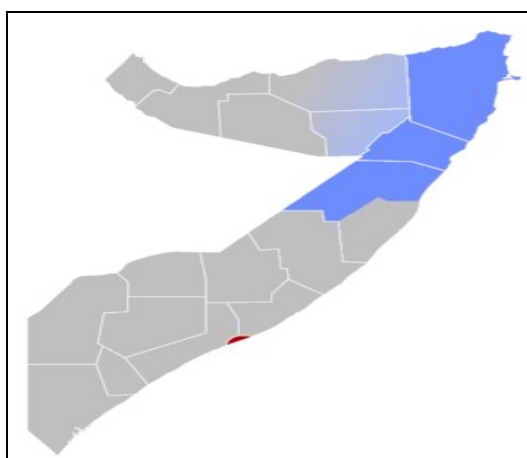
Viz Medhane Tadesse: Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002, str. 20-24.

79 I když jejich hlavní domácí soupeř Aideed na to Američany upozorňoval. Viz Medhane Tadesse: Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002, str. 37.

80 Medhane Tadesse: Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002, str. 37.

ale v regionu se rozhořel konflikt, mezi pro- a protietiopskými klany.

V roce 1998 došlo k vyhlášení dalšího nezávislého státu, Puntlandu. Stejně jako Somaliland není Puntland uznáván mezinárodním společenstvím, na rozdíl od svého západního souseda však Puntland neusiluje o odtržení od Somálska, ale je ochoten se začlenit do fungujícího somálského federálního státu. Jeho prezidentem se stal Yusuf Ahmed, po smrti Aideeda staršího a úpadku USC hlavní protivník islamistů. Vydržel ve funkci však jen tři roky, na jeho místo byl zvolen vůdci klanů Jama Alí Jama. Yusuf to však neuznal a Puntland tak nenásledoval Somaliland v cestě za stabilitou, ale vrátil se do víru občanské války.

Mapa Puntlandu.⁸¹

Během etiopsko-eritrejské války začala Eritrea aktivně podporovat jednak rebely na území Etiopie OLF a ONLF,⁸² současně se však snažila s cílem oslabit Etiopii otevřít druhou frontu na východě, a proto začala podporovat al-Ittihad, ale i milici Huseina Aideeda. Bývalé znepřátelené strany se měly spojit ve společném boji proti Etiopii, ale jejich dlouhodobé nepřátelství jim nedovolilo se domluvit. Al-Ittihad váhal, Aideed však byl připraven k boji.⁸³ K tomu však nedošlo, neboť Etiopie provedla preemptivní útok do regionu Baidoa v roce 1999 a eritrejské plány zhatila. Z toho zásahu se islamisté poučili a po dlouhé době vojenských tažení se rozhodli vsadit na kartu politickou. Etiopie v té době dostala mandát od IGAD a OAU k vedení dalšího mírového procesu, kvůli válce s Eritreou však neměla dostatek sil k jeho vedení. Proto proces, který měl velkou podporu

⁸¹ Zdroj: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Puntland>.

⁸² Medhane Tadesse: Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002, str. 52.

⁸³ Tamtéž, str. 52.

mezinárodního společenství, převzalo Djibouti.⁸⁴ Stal se známým pod jménem Mírový proces Arta a vzešla z něj po jednáních značné části somálských klanů a zástupců občanské společnosti Přejchodná Národní Vláda (TNG). Tento proces pod osobním patronátem prezidenta Djibouti Ghuelleha však vzbuzoval pochybnosti už i u pozorovatelů EU přímo na místě. Chyběli zástupci klíčových hráčů, tedy warlordů z Mogadiša, zástupci Puntlandu a Somalilandu. Naopak byli v hojně míře zastoupeni vyslanci z obchodních sfér a občanské společnosti, která byla známá infiltrací islamisty.⁸⁵ Po vytvoření TNA a Přejchodného národního shromáždění, do kterého přímo djiboutský prezident delegoval 20 poslanců za nepřítomné zástupce klanů, se zdálo, že se jedná o vládu, které jsou prvotní obchodní zájmy Djibouti. Této příležitosti s radostí využili islamisté, kteří vládu značně infiltrovali.⁸⁶ Djibouti je totiž jako nejmenší stát Afrického rohu oficiálně neutrální a jeho hlavní obživou je obchod, do značné míry černý obchod a pašování, pro což je vliv v nestabilním a nikým nekontrolovaném Somálsku přímo ideální.⁸⁷

Nově utvořená vláda byla však neinformovaným mezinárodním společenstvím přivítána a uznána. Avšak nikdy se jí nepodařilo sjednotit všechny klany, což bylo dáno již podmínkami, jak vznikla. Jejím hlavním oponentem se stala Huseinem Aideedem vedená Rada pro usmíření a obnovení Somálska (SRRC) vzniklá v roce 2001. Rada sdružovala více subjektů, které nesouhlasily s vládou TNG, a měla mezinárodní podporu především Etiopie a USA.⁸⁸ SRRC a TNG vedly dál boje, do kterých se občas zapojily i etiopské jednotky na straně SRRC.⁸⁹ V roce 2003 za mediace IGAD došlo k zásadní dohodě mezi TNG a SRRC při Somálské národní konferenci usmíření (Somali national reconciliation conference), kde se strany dohodly na doplnění parlamentu o zástupce SRRC. To mělo za následek vytvoření Etiopií a USA podporovaného Přejchodného federálního parlamentu v Nairobi v listopadu 2004. Současně byla přijata Přejchodná federální charta, která určuje základní organizační principy Somálské demokratické republiky. Parlament při stejné příležitosti zvolil novou vládu, tzv. Přejchodnou federální vládu (TFG), a za prezidenta zvolil Yusufa Ahmeda, bývalého prezidenta Puntlandu.

84 Medhane Tadesse: *Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia*, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002, str. 166.

85 Medhane Tadesse: *Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia*, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002, str. 110.

86 Medhane Tadesse: *Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia*, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002, str. 112.

87 I. Lukáš, „Teória regionálnych bezpečnostných komplexov a súčasný konflikt v africkom rohu.“, vyšlo v: *Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006-2007*, published by the Ministry of Defence of Slovak Republic.

88 Husein dodal americké administratívne niekoľko závažných informácií o napojení niektorých somálskych subjektů na teroristy. Viz prípad telekomunikační společnosti Al Barakaat na Bin Ladina. Viz <http://timelines.ws/countries/SOMALIA.HTML>.

89 Viz <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/1989954.stm>.

S tím se však neshodli islamisté, kteří se spojili do uskupení Svaz islámských soudů (UIC), paralelně však existovaly i jiné islamistické organizace. Během první přechodné vlády se jim podařilo dostat pod kontrolu velkou část území jižního Somálska. Odmítli uznat nově ustanovenou vládu z Nairobi a snažili se udržet svá území. Za podpory USA došlo k ustavení Aliance pro obnovení míru a boje proti terorismu (ARPCT). Ta spojovala somálské warlordy a obchodníky, kteří stáli za novou TFG.⁹⁰ Z počátku měla Aliance značné úspěchy a podařilo se jí získat pod kontrolu většinu území Mogadiša. V únoru 2006 byla situace pro TFG natolik příznivá, že se poprvé odvážila přesunout z Nairobi do Somálska a parlament poprvé zasedal v Baidoa.⁹¹ Brzy potom však přišel tzv. vzestup Unie islámských soudů, kdy frontální ofenzivou získala značná území, která předtím ztratila na úkor ARPCT. V květnu bylo UIC dobyto Mogadišo a v listopadu 2006 UIC již kontrolovalo téměř celé území Somálska s výjimkou města Baidoa a přilehlého regionu, Puntlandu a Somalilandu⁹².

Zeleně označené území značí oblasti pod kontrolou UIC na podzim 2006.⁹³

90 Viz <http://www.nytimes.com/aponline/world/AP-Somalia.html>.

91 V Mogadišu stále nepanovaly takové bezpečnostní podmínky, aby mohlo sloužit jako sídlo nové vlády. Baidoa je město vzdálené 260 km severozápadně od Mogadiša.

92 Viz mapka číslo – wiki UIC.

93 Zdroj: http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b5/2006_ICU.png.

To vyvolalo strach v Addis Abebě a odpovědí na vzestup UIC bylo prohlášení premiéra Etiopie, že jeho země jde do války s UIC. „Naše ozbrojené síly byly donuceny vstoupit do války s islamistickými extrémisty a jinými protietiopskými silami, abychom zabezpečili suverenitu naší země“.⁹⁴ Etiopské síly byly již od července 2006 přítomny v Baidoa, aby poskytly aktivní ochranu TFG, toto prohlášení však znamenalo začátek aktivního boje proti islamistům. S podporou sil TFG a i několika amerických vojáků – USA kryly etiopské zapojení do války – došlo na konci roku 2006 k několika bitvám a 29. prosince bylo zpět z rukou UIC získáno i Mogadišo.

Na straně UIC hrála a stále hraje významnou roli Eritrea, nepřítel Etiopie. Eritrea poskytovala UIC resp. Al-Ittihad, podporu již od doby etiopsko-eritrejské války ve snaze otevřít druhou frontu, která by zaměstnala etiopské ozbrojené síly. Ani po válce s podporou nepřestala. Eritrejské aktivity se opět plně projevíly při vypuknutí války v roce 2006. Nejen, že Eritrea dodávala UIC zbraně⁹⁵, ale nejspíše i bojovníky, neboť jich bylo několik údajně zajato do dobytí Mogadiša na konci 2006.⁹⁶ O aktivní účasti Eritrey přestalo docházet k pochybnostem poté, co vůdce UIC Aweys její aktivní účast v konfliktu přiznal.⁹⁷ Účast USA v konfliktu je vedena především jejím celosvětovým bojem proti terorismu, neboť Somálsko je považováno za jedno z míst, kde dochází k výcviku a aktivnímu zapojení členů al Kajdy.⁹⁸ Aktivita USA se projevuje především leteckými útoky na místa, kde se mají teroristé údajně skrývat.⁹⁹ V roce 2007 boje pokračovaly se střídavými úspěchy pro obě strany, UIC i TFG/etiopské síly kontrolovaly rozlohou zhruba stejné území, stejně se dělily také o Mogadišo. Začátkem března 2007 dorazilo do Somálska také prvních 1 500 vojáků mise Africké Unie s mandátem OSN, AMISOM. AMISOM nahradil plánovanou peacekeepingovou misi AGISOM, kterou měl vypravit IGAD. Vzhledem k obavám z nestrannosti členů IGAD však byla mise rozšířena a vznikla mise AU. AMISOM je peacekeepingová mise, kde největší počet vojáků vyslala Uganda (1 500 vojáků, z toho 1 200 na místě). Dále Burundi (vysláno 200 vojáků). Účast slíbily i jiné africké státy, které však zatím své vojáky nevyslaly. Nejčerstvěji posílí síly AMISOM také Keňa, která se rozhodla vyslat 800 vojáků.¹⁰⁰ Keňa se však do konfliktu nezapojí pouze v rámci peacekeepingové mise, ale aktivně bojuje proti UIC především na své hranici se Somálskem, kde často dochází ke střetům islamistů s keňskými ozbrojenými silami.¹⁰¹

94 Viz http://www.ihf.com/articles/ap/2006/12/24/africa/AF_GEN_Ethiopia_Somalia.php.

95 Viz http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1999/07/99/battle_in_the_horn/399898.stm.

96 Viz <http://www.mg.co.za/article/2007-01-02-somalia-says-captured-foreign-proislamist-fighters>.

97 Viz <http://www.mg.co.za/article/2006-07-25-somalia-islamists-refuse-talks-acknowledge-eritrea>.

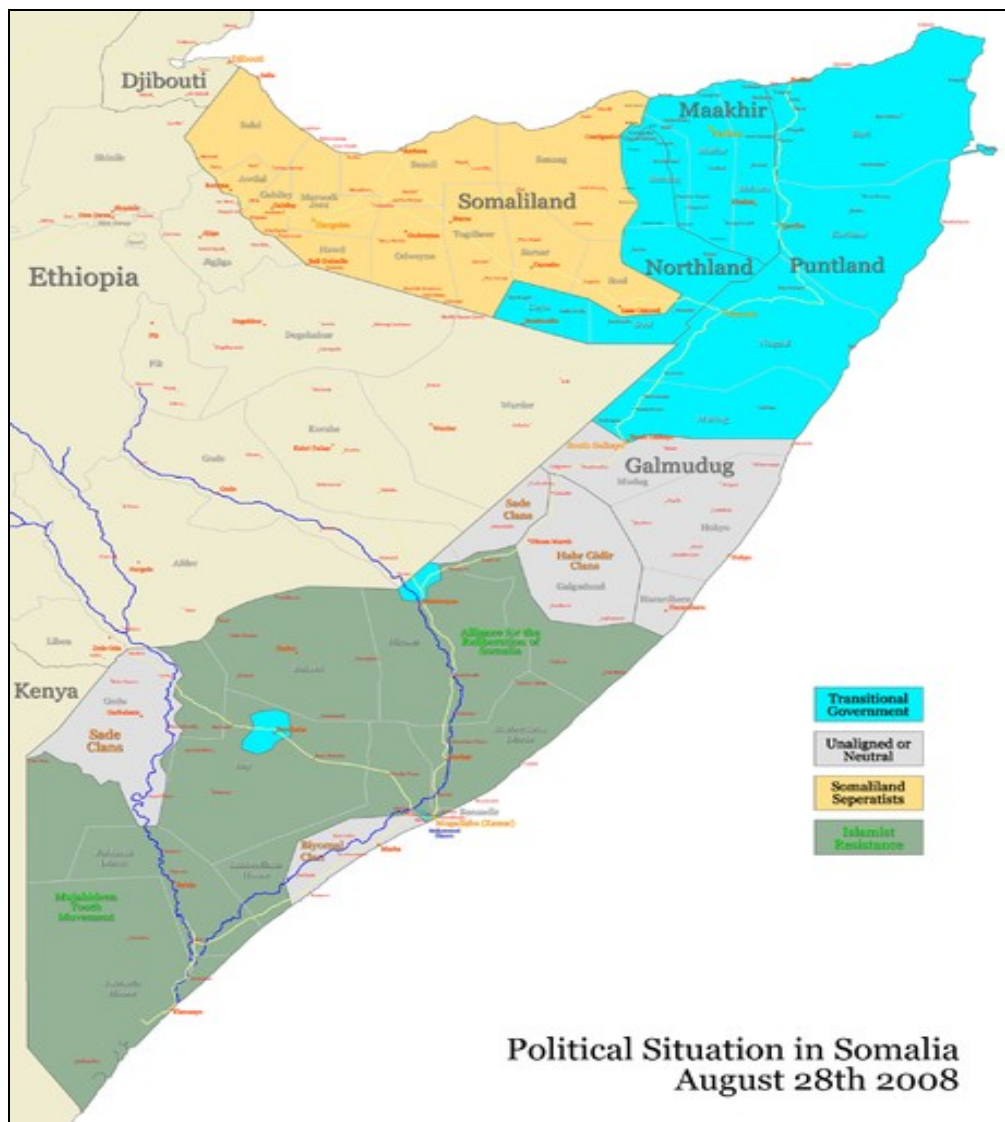
98 Viz <http://voanews.com/english/archive/2007-01/2007-01-24-voa67.cfm?CFID=80097767&CFTOKEN=90324972>.

99 Viz <http://voanews.com/english/archive/2007-01/2007-01-24-voa67.cfm?CFID=80097767&CFTOKEN=90324972>.

100 Viz http://www.africanews.com/site/list_messages/21670.

101 Viz http://english.peopledaily.com.cn/200701/22/eng2007012html_2_343599, nebo

V roce 2008 válka pokračovala, islamisté byli výrazně úspěšnější a podařilo se jim získat mnohá území, které dříve ovládala TFG. Aktuální situaci v zemi vykresluje následující mapa.

Situace v Somálsku v srpnu 2008.¹⁰²

V září 2007 došlo k ustanovení Aliance pro znovuosvobození Somálska. Tato organizace spojuje všechny somálské síly, kterým se nelíbí zapojení etiopských vojáků do konfliktu v Somálsku, a žádá odchod etiopských vojáků ze země a pád TFG.¹⁰³ Je přitom ochotna použít všech nástrojů, včetně

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/5406380.stm>.

102 Zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Somalia_2007_12_08.png.

103 Viz <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6990928.stm>.

války, o čemž není pochyb, neboť velká část jejích členů je v boji proti TFG již aktivně zapojena. ARS sídlí v Eritreji a dostává se jí od ní aktivní podpory, začleňuje jak UIC, tak její nejaktivnější vojenskou složku al-Šabáb, která je nyní jednou z nejaktivnějších bojových složek islamistů.¹⁰⁴ ARS a TFG se v roce 2008 několikrát setkaly v Djibouti na mírové konferenci zprostředkované OSN. V říjnu došlo k podepsání mírové dohody mezi ARS a TFG, která by měla vést ke klidu zbraní. ARS si prosadila svůj zájem a součástí dohody je plánované stažení etiopských vojsk, které Etiopie již oznámila.¹⁰⁵ Tato dohoda je jistě krokem správným směrem, avšak několik radikálních frakcí ARS (např. Al Šabáb) již oznámilo, že dohodu nebudou akceptovat a budou nadále pokračovat v bojích proti TFG.¹⁰⁶

2.3.3 Konfliktní linie v Somálsku

Základní konflikt v Somálsku je střet mezi TFG a UIC. Na straně TFG se aktivně podílí v konfliktu Etiopie, na straně UIC Eritrea. Jejich zapojení bylo již dostatečně popsáno v předchozí kapitole. Další stát, který se v konfliktu zapojuje, je Keňa, která aktivně bojuje proti UIC na svých hranicích se Somálskem a zároveň se v nejbližší době zapojí do mise AU AMISOM.

Djibouti podporuje v konfliktu UIC dodávkami vojenského materiálu, což bylo popsáno ve zprávě OSN o porušování embarga na dovoz zbraní do Somálska.¹⁰⁷ Djibouti je totiž stát, který deklaruje navenek neutralitu ke konfliktům v regionu, především kvůli své velikosti a obchodním zájmům. Avšak Djibouti svým zapojením do černého obchodu, praní špinavých peněz a pašováním především cigaret¹⁰⁸ má jasný zájem na nestabilitě a absenci fungující centrální vlády v Somálsku, které ke svým aktivitám hojně využívá. Djibouti proto sehrálo významnou úlohu v ustavení Přechodné národní vlády (TFG) v tzv. ARTA procesu, kterou obsadila lidmi, kteří byli napojeni na její obchodní zájmy. Djibouti se zároveň bojí hegemonie Etiopie kvůli obavám, aby se nestala na silném sousedovi ekonomicky a politicky závislá.¹⁰⁹

Významným hráčem je Egypt, který sice není členem IGAD¹¹⁰, avšak má v regionu silné zájmy,

104 Viz <http://fokus.respekt.cz/Dlouha-cesta-Somalska-k-miru-3017.html>.

105 Viz http://www.boston.com/news/world/africa/articles/2008/11/29/ethiopia_announces_somalia_withdrawal/.

106 Viz <http://fokus.respekt.cz/Dlouha-cesta-Somalska-k-miru-3017.html>.

107 Viz Report of the Monitoring Group on Somalia pursuant to Security Council resolution 1676 (2006).

108 Medhane Tadesse: *Al-Itihad-Political Islam and Black Economy in Somalia*, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002, str. 141.

109 I. Lukáš, „Teória regionálnych bezpečnostných komplexov a súčasný konflikt v africkom rohu.“, vyšlo v: *Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006-2007*, published by the Ministry of Defence of Slovak Republic.

110 Egypt se pokoušel se do IGAD vstoupit, avšak jeho snahy byly z důvodů příliš velkého vlivu v regionu zavrhnuty Viz Kifle Abraham, *Nile Dilemmas*, London: EIIPD and HADAD, 2004, str. 112.

určované závislosti na vodách Nilu. Jeho aktivity jsou určovány především snahou destabilizovat Etiopii, což se projevilo již na konci devadesátých let, kdy účelovou podporou konkrétních milic¹¹¹ a svou vlastní mírovou iniciativou – tzv. Káhirskou – narušila mírové snahy Etiopie o urovnání konfliktu v Somálsku. Egypt rovněž podporoval vznik TNG v tzv. ARTA procesu s vědomím na napojení lidí v nově ustavené vládě na UIC.¹¹² Podle zprávy OSN také v současném konfliktu UIC a TFG stojí Egypt na straně UIC, když společně s Eritreou zajišťuje školení vojáků UIC.¹¹³

Uganda jako členský stát IGAD se v konfliktu zapojuje především vysláním 1 200 vojáků do peacekeepingové mise AMISOM, avšak dle zprávy OSN se rovněž podílí na dodávkách zbraní pro TFG.¹¹⁴

O zapojení Súdánu do konfliktu existují rozporuplné informace. Súdán zprostředkoval jako předseda Arabské ligy mírové jednání mezi UIC a TFG po vzestupu UIC na jaře 2006.¹¹⁵ V tomto kontextu Ivan Lukáš ve svém článku¹¹⁶ tvrdí, že existuje podezření, že Súdán postupuje pouze jako prodloužená ruka Egypta, vzhledem k další naprosté absenci důkazů zapojení se Súdánu v současném konfliktu v Somálsku¹¹⁷ se však jeví pravděpodobnější, že Súdán vzhledem k vlastním vnitřním problémům a vzhledem ke snaze o zlepšení vztahů se svými sousedy v regionu opravdu není do konfliktu zapojen.

2.4. Ostatní aktéři

Další aktéři, kteří jsou zapojeni v konfliktu, jsou arabské státy Saúdská Arábie a Jemen. Ani jeden ze států sice nepatří do regionu Africký roh, neleží dokonce ani v Africe, avšak jejich aktivity v regionu jsou jasně patrné. Oba státy spolu vedou táhlý spor o na ropu bohatý region Hadramaut, což se projevuje i na jejich zapojení v konfliktu mezi UIC a TFG. Zatímco Saúdská Arábie podporuje UIC, Jemen dodává zbraně TFG a jejím spojencům, například Puntlandu.¹¹⁸ Z Jemenu sice proudí zbraně i pro UIC, avšak zatímco TFG je podporována přímo vládou, zbraně pro UIC přicházejí od pašeráků, kterým jsou záměry odběratelů lhostejné.¹¹⁹ Zájmy obou států jsou vedeny především

111 Kinfé Abraham, Nile Dilemmas, London: EIIPD and HADAD, 2004, str. 112.

112 ICG Report, Somalia – The tough part is apart. <http://www.crisisgroup.org/home/index.cfm?id=4630&l=1>.

113 Report of the Monitoring Group on Somalia pursuant to Security Council resolution 1676 (2006).

114 Report of the Monitoring Group on Somalia pursuant to Security Council resolution 1676 (2006).

115 Viz <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2006/06/mil-060621-irin01.htm>.

116 I. Lukáš, „Teória regionálnych bezpečnostných komplexov a súčasný konflikt v africkom rohu.“, vyšlo v: Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006-2007, published by the Ministry of Defence of Slovak Republic.

117 Již citovaná zpráva OSN o porušování zbrojního embarga v Somálsku se o Súdánu nezmiňuje ani slovem.

118 Report of the Monitoring Group on Somalia pursuant to Security Council resolution 1676 (2006).

119 Report of the Monitoring Group on Somalia pursuant to Security Council resolution 1676 (2006).

zájmem o zisk spojenců kolem Rudého moře. Eritrea se díky podpoře v proxy konfliktu s Etiopií stále více přiklání k arabským státům,¹²⁰ především k Saúdské Arábii, dochází ke spolupráci s Egyptem, který má se Saúdskou Arábií velmi dobré vztahy. Jemen se tedy obává, že se prakticky celý prostor Rudého moře dostane pod kontrolu jeho nepřátel a jejich spojenců. K tomu vedl v devadesátých letech spor s Eritreou o ostrovy Hannish, které Jemen nakonec v arbitráži získal pod svou kontrolu.¹²¹ Z těchto důvodů se tedy Jemen stal spojencem Etiopie a TFG a v současném somálském konfliktu.

Dalšími aktéry jsou Somaliland a Puntland, dvě území Somálska, která vyhlásila nezávislost, avšak nejsou uznána ani jedním státem mezinárodního společenství. Puntland patří k hlavním spojencům TFG, i díky tomu, že prezident Somálska je bývalý prezident Puntlandu Abdullah Yusuf. Je to i proto, že Puntland v dlouhodobém hledisku neusiluje o nezávislost, ale má v plánu se začlenit do Somálska jako federální stát, až to situace v zemi dovolí. Puntlandu se zároveň dostává podpory od Etiopie, a to především v podobě dodávek zbraní.¹²² I když je Somaliland obecně pokládán za dítě Etiopie, kvůli její dlouhodobé podpoře SNM, které stálo u vyhlášení nezávislosti Somalilandu v roce 1991, není dnes uznán žádným státem včetně Etiopie. V konfliktu mezi UIC a TFG je Somaliland neutrální, a to především proto, že jak jedna, tak druhá strana jeho existenci neuznává a odmítá odtržení jeho území od Somálska. Somaliland je však infiltrován islamisty z UIC.¹²³ Somaliland a Puntland vedou spor o region Maakhir, který eskaloval na konci roku 2007 v přeshraniční vojenské skřety.

V somálském konfliktu jsou rovněž aktivní USA, které se v Somálsku angažovaly hned po pádu režimu Siada Barreho a pak znovu v rámci boje proti terorismu. Nejprve v rámci Aliance pro obnovu míru a boje proti terorismu (ARPCT), následně podporovaly Etiopii v jejím zásahu proti UIC v roce 2006. Jejich hlavním cílem je boj proti terorismu, neboť Somálsko je obecně pokládáno za místo, kde dochází k výcviku a přípravě teroristů al Kajdy a jiných teroristických skupin.

3. Sekuritizační ohniska

Hlavní konfliktní linie v regionu a chování aktérů byly nyní dostatečně popsány, abych se mohl

120 Kinfé Abraham, *Ethio-Eritrean History*, London: EIIPD and HADAD, 2004, str. 394.

121 Kinfé Abraham, *Nile Dilemmas*, London: EIIPD and HADAD, 2004, str. 121.

122 Report of the Monitoring Group on Somalia pursuant to Security Council resolution 1676 (2006).

123 Medhane Tadesse: *Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia*, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002, str. 70.

dostat k samotné aplikaci RSCT. K tomu je nutné určit sekuritizační ohniska, neboli vybrat ty konflikty či hrozby, které udávají hlavní bezpečnostní dynamiky regionu. Ivan Lukáš ve svém článku přiznává, že je velice složité správně identifikovat interdependenci jednotlivých sekuritizačních procesů, a proto netvrdí, že výsledky jeho analýzy jsou definitivní, a ponechává je k volné diskuzi.¹²⁴ Jako dvě hlavní sekuritizační ohniska zvolil konflikt mezi TFG a UIC a Etiopii jako hlavní regionální mocnost. Buzan a Weaver však ve své knize¹²⁵ vidí jako dvě hlavní sekuritizační ohniska konflikt v Somálsku a v Súdánu. Tento rozpor lze odůvodnit časovým rozestupem, ve kterém oba názory vznikly. Buzan a Weaver svou knihu napsali v roce 2003, zatímco Ivan Lukáš napsal článek v roce 2007. V tomto mezidobí se výrazně změnila situace v Súdánu, došlo k ukončení druhé občanské války, a tím se výrazně uklidnily a zlepšily vztahy mezi Súdánem a jeho sousedy Ugandou, Eritreou a Etiopií. Vzhledem k tomu, že v současné době nedochází k přímé sekuritizaci Súdánu Etiopií ani Eritreou, vidím dvě hlavní sekuritizační ohniska regionu v konfliktu mezi TFG a UIC a Etiopii jako regionální mocnost, ovšem Súdán jako jednoho z hlavních aktérů v bezpečnostní dynamice regionu není možné nechat stranou.

4. Aplikace RSCT

4.1. Interdependenční spirála

V současném konfliktu v Somálsku se tato dvě ohniska prolínají a nacházíme zde sekuritizační spirálu, jejíž analýza by nám měla ukázat, o jaký typ RSC se v regionu jedná. Základní konflikt v Somálsku probíhá mezi TFG a UIC. UIC, respektive obecně islamisté v Somálsku, získávají podporu Eritrey od jejího konfliktu s Etiopií z roku 1998 za účelem otevřít druhou frontu a oslabit tak vojenskou přítomnost etiopské armády na severních hranicích. Vzhledem k trvajícím napětí mezi oběma státy i po etiopském vítězství ve vzájemném konfliktu v roce 2000 nepřestala Eritrea islamisty podporovat s účelem destabilizace Etiopie. I díky podpoře Eritrey došlo v roce 2006 ke vzestupu UIC, čímž se cítila ohrožená Etiopie, která naopak dlouhodobě podporuje síly, které islamistům odporují, především kvůli separatistickým a iredentistickým aktivitám různých hnutí na svém území, které dostávají podporu od islamistů a Eritrey. V roce 2004 došlo s etiopskou podporou k ustavení TFG, která byla vzestupem UIC v roce 2006 existenčně ohrožena, což vedlo v přímém důsledku k vyslání etiopské armády nejen do Somálska, nejen na podporu TFG, ale také k

124 I. Lukáš, „Teória regionálnych bezpečnostných komplexov a súčasný konflikt v africkom rohu.“, vyšlo v: Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006-2007, published by the Ministry of Defence of Slovak Republic.

125 B. Buzan, O. Weaver, Regions and powers, Cambridge university press, 2003, str. 241.

boji proti UIC. Tímto etiopským zásahem došlo k zesílení sekuritizaci konfliktu ze strany Eritrey, potažmo došlo k vedení války v zastoupení (proximity war) mezi Eritreou a Etiopií, na jejichž vzájemných hranicích hrozí po stažení mise UNIMEE obnovené vypuknutí vojenských střetů. Konflikt na primární úrovni má tedy jasné aktéry, na jedné straně je to UIC a Eritrea a na straně druhé TFG a Etiopie.

Tento konflikt vyvolal sekuritizaci na úrovni sekundární, když se do konfliktu na straně UIC a Eritrey zapojil Egypt a Djibouti. Angažovaností obou států dochází k sekuritizaci Etiopie z důvodů kontroly Nilu, snaží se zemi destabilizovat, aby nedošlo k ekonomickému rozvoji a zvýšenému užívání vody Nilu. Djibouti sekuritizuje Etiopii z důvodu obav její ekonomické hegemonie v regionu a zároveň sekuritizuje TFG, neboť vzhledem k jejím aktivitám v černém obchodě (především pašeráctví) si nepřeje v Somálsku funkční vládu, vyhovuje jí současný stav anarchie, který pašování výrazně zjednodušuje.

Tímto však interdependence sekuritizačních aktů v konfliktu končí. Na straně TFG se do konfliktu zapojuje také Keňa, která sekuritizuje aktivity UIC při svých hranicích z důvodů pansomalistických idejí UIC, která si nárokuje část keňského území. Avšak Eritreu či jiného aktéra na straně UIC Keňa nesekuritizuje, jedná se proto zjevně o vztahy bilaterálního rázu. Keňa zároveň slíbila vyslání vojáků do mise AMISOM, avšak i to je vedeno touhou po stabilitě v Somálsku a uklidnění situace na keňsko-somálských hranicích, kde dochází k častým vojenským střetům. Podobná situace panuje u Ugandy. Ta dodává zbraně TFG, tudíž dochází k úspěšné sekuritizaci z jejího hlediska, rovněž vyslala vojáky do mise AMISOM. Její důvody jsou však vedeny spíše touhou po stabilitě v regionu a členstvím v IGAD, který má za jeden z cílů mír a stabilitu v regionu. Uganda má totiž svých bezpečnostních problémů dost na hranici s Kongem, Rwandou a na severní hranici se Súdánem. O interdependenci by se zde dalo mluvit, kdyby se dala prokázat sekuritizace konfliktu ze strany Súdánu, se kterým má Uganda problém ohledně podpory rebelů.¹²⁶ Angažovanost Súdánu v konfliktu je zřejmě mizivá, zdali vůbec nějaká, a proto se ze strany Ugandy také jedná pouze o vztah bilaterální.

Absence aktivit Súdánu jako jednoho z hlavních hráčů v regionu Afrického rohu v konfliktu obecně narušuje vzorec interdependence. Vztahy Súdánu s Etiopií i Eritreou se historicky mění jako na houpačce, a i když jsou v současné době poměrně dobré, dá se předpokládat, že se zhorší, pokud bude nadále pokračovat nedodržování mírové dohody mezi Chartúmem a SPLM z roku 2005.

126 I přes podepsání mírové smlouvy existuje podezření z neustálé podpory LRA Chartúmem. Viz výše.

Případné obnovení nepokojů na jihu, které se vzhledem k nedávným událostem v regionu Abyei nedají vyloučit, spíše naopak,¹²⁷ je jisté, že se vztahy Etiopie a Eritrey k Chartúmu změní, neboť obě strany udržují přátelské vztahy také se SPLM.¹²⁸ Súdán se pak zřejmě bude muset profilovat i v konfliktu v Somálsku, avšak to už jsou spekulace, které nebudu dále rozvádět.

Ivan Lukáš vidí v existenci IGAD interdependenci vytvářenou shora, organizaci, která posiluje bezpečnostní propojenost v regionu. Z mého hlediska tomu však tak není, IGAD sice spojuje státy Rohu do jedné organizace, která má i bezpečnostní cíle, dá se i říci, že vytváří v oblasti bezpečnostní režim.¹²⁹ Toto se však odehrává pouze na teoretické úrovni, neboť efektivita IGAD je v případě řešení konfliktu v Somálsku mizivá. Sice došlo ke zprostředkování několika mírových jednání, avšak jejich účinek se dosud nijak nedostavil, IGAD nebyl ani schopen vyslat misi IGASOM a v misi AU AMISOM je jako jediný člen IGAD dosud zastoupena Uganda. Proto dle mého názoru IGAD sice spojuje státy Rohu do jedné organizace, avšak vzhledem k nedostatečné interdependenci mezi některými státy a hlavně neangažovanosti Súdánu v konfliktu, není pouhá jeho existence dostatečným argumentem k prohlášení regionu jako plně vyvinutý RSC. Nedochází tudíž k interdependenci vytvářené shora. Avšak musím s Ivanem Lukášem souhlasit v tvrzení, že IGAD jako bezpečnostní platforma poskytuje výborný základ pro hranice RSC, muselo by však dojít k propojení konfliktu v Somálsku se Súdánem, neboť ten je jedním z hlavních aktérů, který určuje bezpečnostní dynamiku regionu.

Stejně tak i jiní aktéři v konfliktu nepodporují rámec interdependence. Somaliland je sekuritizován jak UIC, tak TFG, neboť obě strany se nehodlají vzdát avizované kontroly nad celým Somálskem. Stejně tak i Saúdská Arábie či Jemen, tedy arabské státy, které podporují každou jinou stranu konfliktu, mají důvody ve svých vzájemných konfliktních liniích.

4.2. Určení typu RSC

Ivan Lukáš navrhuje jako hranice RSC členské státy IGAD s tím, že nechává otevřenou severovýchodní hranici kvůli nejasné roli Egypta. Z mé analýzy vyplývají hranice podobné, dochází k zvýšené míře koncentrace sekuritizačních aktivit mezi státy zastoupenými v rámci IGAD plus Egypt. Avšak interdependenci lze vysledovat pouze mezi somálskými aktéry, Etiopií, Eritreou,

127 Viz Zpráva RB OSN o Súdánu z 20. října 2008.

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/555/43/PDF/N0855543.pdf?OpenElement>.

128 Viz <http://www.splmtoday.com/>.

129 I. Lukáš, „Teória regionálnych bezpečnostných komplexov a súčasný konflikt v africkom rohu.“, vyšlo v: Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006-2007, published by the Ministry of Defence of Slovak Republic.

Djibouti a Egyptem, ostatní aktéři zůstávají mimo tento rámec. Vzhledem k tomu, že jich je většina, mezi nimi například Súdán, který má mnoho konfliktních linií s jinými aktéry Rohu, především Etiopií, Ertireou a Ugandou, a Buzan a Weaver ho považují za jedno z hlavních bezpečnostních ohnisek regionu, zde nedochází k interdependenci na takové úrovni, abychom mohli region navrhnout jako plně rozvinutý RSC. Navrhují proto region začlenit jako pre-komplex, tedy region, který má potenciál stát se plně rozvinutým RSCT, avšak zatím v něm k tomu neexistuje dostatečná interdependence. Musíme však přihlídnout k tomu, že jistá míra interdependence zde již existuje, a proto se region stává žhavým kandidátem na opětovnou analýzu v brzké době. K zásadním změnám může dojít, pokud se vyplní možný scénář nového vypuknutí konfliktu mezi SPLM a Chartúmem. Tento závěr je samozřejmě otevřen k diskuzi a dalšímu zkoumání, neboť musím souhlasit s Ivanem Lukášem, že „identifikace regionu jako toho či onoho typu a jeho hranic je záležitost, která neposkytuje prostor pro jednoznačné závěry.“¹³⁰

4.3. Subkomplex nebo samostatný RSC?

Otázkou rovněž zůstává, zdali Africký roh aspiruje na RSC samostatný či se stane subkomplexem Středního východu (Middle East). Tato otázka si žádá hlubší analýzu, především role Izraele v regionu, proto je tento návrh spekulativní a bylo by potřeba se jím zabývat hlouběji. Podle Buzana s Waeverem je komplex Střední východ tvořen třemi subkomplexy, Levantský (Levant), Záliv (Gulf) a Maghreb. Tyto tři subkomplexy jsou navzájem propojeny izraelskou otázkou. Izrael nehraje v bezpečnostní dynamice Afrického rohu takovou roli jako ve zmiňovaných subkomplexech. Sice existuje historické napojení Etiopie na Izrael, především v době Studené války byla otázka spojení s Izraelem dosti důležitá,¹³¹ avšak nikdy zde nehrála zásadní roli. Avšak díky členství Súdánu, Somálska a Djibouti v Arabské lize (AL) a velice aktivní angažovanosti Egypta v Rohu je návaznost na komplex Střední východ patrná. K tomu docházelo a stále dochází k angažovanosti různých jiných států Středního východu. Například v konfliktu TFG proti UIC se na jedné či druhé straně zapojuje Írán, Saúdská Arábie, Jemen, Egypt, Sýrie, Libye či hnutí Hizbaláh. Důvody jsou buď ideologické, tedy šíření islámu, nebo strategické, a to především lokace regionu v klíčovém regionu Rudého moře. V podstatě celý západní břeh Rudého moře omývá břehy států IGAD či Egypta, který se zde výrazně angažuje. Dynamiku kolem Rudého moře určuje především soupeření Saúdské Arábie a Jemenu a snaha Egypta získat podporu svých cílů od ostatních států AL. Proto se

130 I. Lukáš, „Teória regionálnych bezpečnostných komplexov a súčasný konflikt v africkom rohu.“, vyšlo v: Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006-2007, published by the Ministry of Defence of Slovak Republic.

131 P. Woodward, *The Horn of Africa, Politics and international relations*, London, I.B. Tauris, 2003, kapitola international relationships.

zdá, že by případný budoucí plně rozvinutý RSC Africký roh měl být začleněn jako subkomplex Středního východu, s tím, že Egypt bude označen za izolátora (insulator) vůči subkomplexu Levant, případně Jemen, a Saúdská Arábie za izolátory k subkomplexu Záliv (Gulf). K tomuto tvrzení by se však musela provést hlubší analýza vztahů aktérů v regionu k Izraeli, což není hlavní náplní této práce.

Závěr

Konflikt v Somálsku patří k jedněm z nejkomplicovanějších na světě. Somálsko od roku 1991 nemá centrální uznávanou vládu, země je rozkouskovaná do malých území, která jsou ovládána „warlordy“, případně UIC, která uplatňuje islámské právo, a jen část území je pod kontrolou oficiální, světovým společenstvím uznanou, Přejídnou federální vládou (TFG). Země je zmítaná boji mezi TFG a UIC, což způsobuje obrovské vlny vyhánění obyvatel z domovů. I přes nedávno podepsanou mírovou smlouvu mezi TFG a ARS, zahrnující většinu opozičních hnutí včetně UIC, se nedá v brzké době očekávat zlepšení situace, neboť několik militantních uskupení již prohlásilo, že se nevzdá násilí jako prostředku pro dosažení svých cílů. Situace v zemi je tedy ideálním podhoubím pro různé zločinecké organizace, největším současným problémem je jistě pirátství, které dosahuje nebývalého rozkvětu. Dalším výrazným problémem je existence Somalilandu, de facto existujícího, ale neuznaného státu, který odmítá být součástí Somálska a na základě bývalých koloniálních hranic vyhlásil samostatnost. Žádná strana konfliktu však Somaliland neuznává a považují jeho území za nedílnou součást Somálska.

Celá situace je o to komplikovanější, že se do konfliktu mezi TFG a UIC zapojily i sousední země, především Etiopie na straně TFG a Eritrea na straně UIC. Oba státy spolu v Somálsku vedou proxy válku, jakési pokračování nedořešeného konfliktu z let 1998 a 2000. Především přítomnost etiopských vojsk v zemi vytváří značný problém pro vyjednávání, neboť Etiopie je viděna jako odedávňý nepřítel Somálců. Nedávné rozhodnutí o stáhnutí etiopských jednotek a jejich nahrazení silami mezinárodního společenství je tedy jistě krok správným směrem. Do konfliktu jsou však zapojeny nejen tyto dvě země, ale prakticky všechny země Afrického rohu a i několik arabských států či hnutí. Motivace těchto aktérů je různá a zapojení se většinou omezuje na dodávky zbraní, případně jiného vojenského materiálu, a školení vojáků té či oné strany.

Právě na základě zapojení různých aktérů a jejich motivaci v somálském konfliktu jsem v této práci

analyzoval intenzitu bezpečnostní interdependence, neboli vzájemné propojení aktérů konfliktu mezi sebou z hlediska charakteru a důvodů jejich angažovanosti. Po důkladném studiu motivací jednotlivých aktérů a způsobu jejich podpory jedné ze stran jsem dospěl k názoru, že interdependence v regionu zatím nedospěla do takové míry, aby se region dal dle kritérií Teorie regionálních bezpečnostních komplexů označit jako plně rozvinutý bezpečnostní komplex (RSC). Interdependence sice existuje v případě UIC, TFG, Eritrey, Etiopie, Djibouti a Egypta vzhledem k sekuritizaci Etiopie ze strany všech aktérů podporujících UIC. Ostatní aktéři, především Keňa, Uganda, ale hlavně Súdán, však již do vzorce interdependence nezapadají a dochází pouze ke vztahům na bilaterální úrovni, případně nedochází k žádné aktivitě jako v případě Súdánu. A je to především neangažovanost Súdánu, jako jednoho z hlavních aktérů v Rohu vytvářejícího bezpečnostní dynamiku v regionu, která mě vedla k odmítnutí možnosti, že Africký roh, s přihlédnutím k regionální organizaci IGAD, je již plně rozvinutý RSC. Navrhuji proto Africký roh začlenit jako tzv. „pre-komplex“, tedy region, který má potenciál stát se plně vyvinutým RSC, ale zatím nedochází k dostatečnému množství interakcí, aby došlo k vytvoření interdependence. Musím však podotknout, že zde již částečná interdependence existuje, a proto je region skutečně horkým kandidátem na to, stát se plně rozvinutým RSC. Musí však dojít k propojení somálské otázky se Súdánem, ke kterému vzhledem k poslednímu vývoji mezi Jižním Súdánem a Chartúmem může brzy dojít.

Nakonec jsem se okrajově zabýval možností, zdali je Africký roh kandidátem na samostatný RSC nebo na subkomplex v rámci RSC Střední východ (Middle East). Vzhledem k vysoké úrovni angažovanosti Egypta, členství Djibouti, Somálska a Súdánu v Arabské lize a především lokaci regionu u Rudého moře se zdá, že region je kandidátem na subkomplex regionu Střední východ, avšak chybí důkladnější analýza vztahů aktérů v regionu k Izraeli.

Resumé

This bachelor thesis deals with the region Horn of Africa, especially with the current conflict in Somalia. It should describe the situation in the region and explain the roots of the Somali civil war. At the same time it should show the actuality of the regionalist approach on the field of studying international relations, because the background of the Somali conflict serves as empirical material for application of the Regional security complex theory, a theory developed by Barry Buzan and Ole Weaver from the Copenhagen school. First, I analyse the conflict between the Transitional federal

government (TFG) and Ethiopia on one side, and the Union of the Islamic Courts (UIC) and Eritrea on the other side. Then I describe the engagement of other actors from the region. In the research I try to find security interdependence between the actors and on this basis I suggest to class the Horn of Africa with a type of possible Regional security complexes (RSC). I could find the interdependence between some states that do securitize Ethiopia as one of the main actors in the conflict, but there is no interdependence between those actors engaged and some states like Uganda, Kenya or Sudan. Sudan especially, as one of the main actors for the security dynamics in the region, and its non-involvement in the conflict causes me to suggest, that the Horn of Africa is not full developed RSC yet but is a pre-complex. That means that it has the potential to become a full developed RSC, but there is still not enough interaction between the actors to develop interdependence. And I also suggest to class this region as a subcomplex of the Middle East complex, because of the engagement of many Arab states, especially Egypt and the location of the region close to the Red Sea. However for this statement it is necessary to analyse the relations between the actors in the Horn and Israel.

Seznam použité literatury a pramenů

Knihy a časopisy

- Baar, V. Národy na prahu 21.století. Emancipace nebo nacionalismus? Ostrava: Tilia. 2002.
- Buzan, B., Weaver, O., de Wilde, J., Bezpečnost: nový rámec pro analýzu, Brno: Centrum strategických studií 2005.
- Buzan, B., Weaver, O., Regions and powers, Cambridge university press, 2003.
- Clapham, Ch., Africa and the international system-The politics of state survival, Cambridge University Press 1996.
- Drulák, P., Teorie mezinárodních vztahů, Praha : Portál, 2003.
- Fakta a čísla OSN – základní údaje o Organizaci spojených národů. Praha: Informační centrum OSN v Praze. 2002.
- Fukuyama, F., Konec dějina a poslední člověk, Praha: Rybka, 2002.
- Kinfe Abraham, Ethio-Eritrean History, London: EIIPD and HADAD, 2004.
- Kinfe Abraham, Nile Dilemmas, London: EIIPD and HADAD, 2004.
- Kinfe Abraham, Somalia calling, London: EIIPD, 2002.
- Kumsa, A.: Etiopsko-eritrejská válka 1998-2000. Mezinárodní politika, 2001, č.8.
- Lukáš, I., „Teória regionálnych bezpečnostných komplexov a súčasný konflikt v africkom rohu.“, vyšlo v: Panoráma globálneho bezpečnostného prostredia 2006-2007, published by the Ministry of Defence of Slovak Republic.
- Medhane Tadesse, Al-Ittihad-Political Islam and Black Economy in Somalia, printed by Meag printing enterprise, Addis Abeba 2002.
- P. Woodward, The Horn of Africa, Politics and international relations, London, I.B.Tauris, 2003.
- Pečenka, M.; Luňák, P. Encyklopedie moderní historie. Praha: Libri. 2002.
- Raděj, T., Somálsko: občanská válka a kolaps státu, Mezinárodní politika, 2004, č.5.
- Tadesse, T., The Nile Question, Münster: LIT, 2001.
- Závěšický, J.: Boj proti terorismu v současném Somálsku. Mezinárodní politika 2003.

Internetové zdroje:

<http://allafrica.com/stories/200811031488.html>

www.icg.org zprávy: Somaliland: Time for AU leadership.

Ethiopia and Eritrea: War or Peace?

Somalia: Continuation of War by other Means?

Sudan s dual crisis: refocusing on IGAD.

Somalia – The though part is ahead.

www.un.org zprávy OSN:

Report of the Monitoring Group on Somalia pursuant to Security Council resolution 1676 (2006).

Report of the Secretary-General on the situation in Somalia (17. 11. 2008).

Report of the Secretary-General on the Sudan (20. 10. 2008).

Report of the Secretary-General on the Sudan (23. 7. 2008).

Report of the Secretary-General on the situation in Somalia (16. 7. 2008).

Report of the Secretary-General on children and armed conflict in Somalia (30. 5. 2008)

Special report of the Secretary-General on the United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea (7. 4. 2008).

Library of Congress – Country Studies <http://lcweb2.loc.gov/frd/cs/>

<http://timelines.ws/countries/SOMALIA.HTML>

<http://www.yementimes.com/article.shtml?i=720&p=local&a=8>

http://www.news24.com/News24/Africa/News/0,6119,2-11-1447_1814627,00.html

http://www.issafrica.org/index.php?link_id=14&slink_id=5255&link_type=12&slink_type=12&tmpl_id=3

<http://www.c-r.org/our-work/accord/northern-uganda/negotiations-1993-94.php>

http://www.usip.org/library/pa/sudan_uganda/sudan_uganda_12081999.htm

<http://www.sudantribune.com/spip.php?article26030>

<http://www.sudantribune.com/spip.php?article16378>

<http://www.hrw.org/legacy/english/docs/2006/01/18/ethiop12308.htm>

<http://www.undemocracy.com/S-2008-145>

http://news.bbc.co.uk/1/hi/special_report/1999/07/99/battle_in_the_horn/399898.stm

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/1989954.stm>

http://news.bbc.co.uk/2/hi/special_report/1999/07/99/battle_in_the_horn/399898.stm

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/5406380.stm>

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/6990928.stm>

<http://www.oromoliberationfront.org/>

http://www.ogaden.com/Statement_June0605.htm

http://wardheernews.com/articles/November/13__Alittihad_Sii%27arag.html

<http://timelines.ws/countries/SOMALIA.HTML>

<http://www.nytimes.com/aponline/world/AP-Somalia.html>

http://www.iht.com/articles/ap/2006/12/24/africa/AF_GEN_Ethiopia_Somalia.php

<http://www.mg.co.za/article/2007-01-02-somalia-says-captured-foreign-proislamist-fighters>

<http://www.mg.co.za/article/2006-07-25-somalia-islamists-refuse-talks-acknowledge-eritrea>

<http://voanews.com/english/archive/2007-01/2007-01-24-voa67.cfm?CFID=80097767&CFTOKEN=90324972>

http://www.africanews.com/site/list_messages/21670

<http://fokus.respekt.cz/Dlouha-cesta-Somalska-k-miru-3017.html>

<http://fokus.respekt.cz/Dlouha-cesta-Somalska-k-miru-3017.html>

<http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2006/06/mil-060621-irin01.htm>

<http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2006/06/mil-060621-irin01.htm>

http://www.boston.com/news/world/africa/articles/2008/11/29/ethiopia_announces_somalia_withdrawal/

<http://www.splmtoday.com/>

Seznam použitých zkratk

AENF (Alliance of Eritrean National Forces) -	Aliance národních eritrejských sil
AMISOM (African Union Mission to Somalia) –	Mise Africké unie do Somálska
ARPCT (Alliance for the Restoration of Peace and Country-Terrorism) -	Aliance pro obnovení míru a boje proti terorismu
ARS (Alliance for Re-Liberation of Somalia) -	Aliance za znovuosvobození Somálska
AU –	Africká unie
EIJ (Eritrean Islamic Jihad) -	Eritrejský islámský jihád
ELF (Eritrean Liberation Front) -	Eritrejská osvobozenecká fronta
EPLF (Eritrean People´s Liberation Front) –	Eritrejská lidová osvobozenecká fronta
EPRDF (Ethiopian People´s Revolutionary Democratic Front) -	Etiopská revolučně-lidová demokratická fronta
EU -	Evropská unie
IGAD (InterGovernmental Authority on Development) -	Mezivládní orgán pro rozvoj
LRA (Lord´s Resistance Army) -	Armáda božího odporu
NAD (National Democratic Alliance) -	Národní demokratická aliance
NBI (Nile Basin Initiative) -	Iniciativa povodí Nilu
NFD (Northern Frontier District) -	Severní pohraniční distrikt
NGO (Non-Governmental Organisation) -	Nevládné organizace
NIF (National Islamic Front) -	Národní islámská fronta
NUP (National Unionist Party) -	Národní unionistická strana
OLF (Oromo Liberation Front) -	Oromská osvobozenecká fronta
ONLF (Ogaden National Liberation Front -	Ogadenská národní osvobozenecká fronta
OSN -	Organizace spojených národů
RSC (Regional security complex) -	Regionální bezpečnostní komplex
RSCT (Regional security complex theory) -	Teorie regionálních bezpečnostních komplexů
SNL (Somali National League) -	Somálská národní liga
SPLA (Sudan People´s Liberation Army) –	Súdánská lidová osvobozenecká armáda

SPLM (Sudan People's Liberation Movement) –	Súdánské lidové osvobozené hnutí
SRRC (Somali Reconciliation and Restoration Council) -	Rada pro usmíření a obnovení Somálska
SSDF (Somali Salvation Democratic Front) –	Somálská demokratická fronta spásy
SSSR -	Svaz sovětských socialistických republik
SYL (Somali Youth League) -	Liga somálské mládeže
TFG (Transitional Federal Government) -	Přechodná federální vláda
TNG (Transitional National Government) -	Přechodná národní vláda
TPLF (Tigrayan People's Liberation Front) –	Tigrejská lidová osvobozené fronta
UIC (Union of Islamic Courts) -	Svaz islámských soudů
UNMEE (United Nations Mission in Ethiopia and Eritrea) -	Mise Spojených národů v Etiopii a Eritreji
UNOSOM (United Nations Operation in Somalia) -	Operace Spojených národů v Somálsku
USA (United States of America) -	Spojené státy americké
USC (United Somali Congress) -	Somálský sjednocený kongres
WSLF (Western Somalia Liberation Front) -	Západosomálská osvobozené fronta